

Naročnina mesečno
18 Lir, za inozem-
stvo 31.50 Lir • ne-
deljska izdaja ce-
loletno 34 Lir, za
inozemstvo 65 Lir.
Ček. rač. Ljubljana
10.650 za naročnino
in 10.349 za inserate.
Podružnica:
Novo mesto.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje Italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Izhaja vsak dan zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.
Telefon 4001—4005.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S.A., Milano.

Abbonamenti: Mese
18 Lire. Estero, me-
se 31.50 Lire. Edi-
zione domenica, an-
no 34 Lire. Estero
65 Lire. C. C. P. I
Lubiana 10.650 per
gli abbonamenti,
10.349 per le in-
serzioni.
Filiale:
Novo mesto.

Vojno poročilo št. 1070 Zagrizena obramba italijanskih in nemških čet v Tunisu

Oсна letala so tekom včerajšnjega dne sestrelila skupno 21 nasprotnih letal

Glavni Stan italijanskih Oboroženih Sil ob-
javlja:
V Tunisu so tudi tekom včerajšnjega dne
ponovni nasprotni poskusi vdreti v naše črte na-
leteli na zagrizeno obrambo italijanskih in nem-
ških čet.
Osno letalstvo, ki je bilo posebno delavno, je
napadalo zbirališča sovražnih sil ter zažgalo in
poškodovalo veliko število avtomobilov.
V boju je bilo sestreljenih 17 angleško-ame-
riških letal: 10 od nemških lovec in 7 od naše
lovske skupine pod poveljstvom kapitana pilota
Politi Bruna iz Milana v tridih dvobojih s skupino
okoli 60 angleških letal. Dvoje nadaljnjih sovra-
žnih letal je napadel in sestrelil neki naš lovec,
ko sta se dvignili.
Pri nasprotnem napadu na neko ladijsko
spremljavo je protiletalska obramba na ladjah za-
dela in sestrelila dve sovražni letali.
Zadnja dva dni se štiri naša letala niso vrnila
s svojih vojni peletov.

Duce je imenoval nove dostojanstvenike

Rim, 30. aprila, AS. Duce je izdal ukrep, s
katerim so imenovani:
Nar. sv. **Gianni Baccharini** za podtajnika v kor-
poracijskem ministrstvu.
Prof. **Giovanni Balella** za predsednika fašistov-
ske konfederacije industričev, namesto sen.
Giuseppea Volpi di Misurata.
Nar. sv. **Luciano Gottardi**, za predsednika fa-
šistovske federacije industrijskih delavcev,
namesto nar. sv. **Giuseppea Landija**.
Nar. sv. **Alessandro Melchiorri** za predsednika
fašistovske konfederacije trgovinskih delav-
cev, namesto nar. sv. **Pasquala Paladina**.
Nar. sv. **Reno Bonfatti** za predsednika fašistov-
ske konfederacije kreditnih in zavarovalni-
ških uslužbenecv, namesto nar. sv. **Ferraria**.
Nar. sv. **Giuseppe Ferrario** za glavnega ravna-
telja fašistovskega državnega zavoda za so-
cialno skrbstvo.
Nar. sv. **Rosario Massimino** za glavnega tajnika
vrhovnega korporacijskega sveta, namesto
Renata Marsola.
Nar. sv. **Mario Farnesi** za podpredsednika kor-
poracije za notranji promet, namesto nar.
sv. **Marioa Giannannina**.
Nar. sv. **Alberto Asquini** za podpredsednika za
korporacije za tekoče in trdo gorivo, na-
mesto nar. sv. **Enza Castalinta**.
Nar. sv. **Bruno Biani** za podpredsednika korpo-
racije za tekstilne izdelke, namesto nar. sv.
Pia Teodorani-Fabbri.
Nar. sv. **Bernardo Busatti-Bonsembiante** za pod-
predsednika za korporacije za gostinstvo,
namesto nar. sv. **Alessandra Melchiorrija**.
Nar. sv. **Giuseppea Goria** za predsednika Glavne

Masno zapiranje poljskih delavcev v Rusiji

Ankara, 30. aprila, AS. Izvedelo se je, da
je nastalo veliko vrenje med Poljaki v ruskih
armadah in med poljskim prebivalstvom, žive-
čim v Sovjetski zvezi, ko se je izvedela novica
o pokolju v Katinu in o sporu med nominalno
poljsko vlado v Londonu ter Moskvo. Sovjetske
oblasti so podvezle ostre ukrepe proti Poljakom,
da bi preprečile sabotaže, nerede in upore.
Vsem poljskim državljanom, ki so prosili, da
bi se smeli izseliti v druge države, so bile proš-
nje odbite, vsi poljski delavci, ki delajo v ru-

Von Ribbentrop 50 letnik

Berlin, 30. aprila, AS. Vsi nemški listi objav-
ljajo velike slike nemškega zunanjega ministra
von Ribbentropa, ki je danes dopolnil 50 let. Listi
naglašajo, da je Joachim von Ribbentrop eden naj-
zvestejših Hitlerjevih sodelavcev, opisujejo njego-
vo sijajno kariero in zasluge ter mu izrekajo
tope čestitke.

Poljski poslanik odpotoval iz Moskve

Stockholm, 30. apr. AS. Poljski poslanik v
Sovjetski Rusiji, Romer, je snoči odšel iz Moskve
z vsemi člani poslaništva. Odpotoval je v Kujbi-
šev, od koder bo po kratkem postanku nadaljeval
pot na jug, da zapusti Rusijo. Ameriški poslanik
v Moskvi je prevzel varstvo poljskih koristi in
Sovjetski Rusiji.

Anglosasi so po premirju pobili 11.038 Francozov

Pariz, 30. aprila, Po statistiki, kakor jo je ob-
javil list »Oeuvre«, znašajo človeške izgube Fran-
cijo, prizadete od Anglosasov v treh letih, 11.038
mrtvih in 21.800 ranjenih. Te številke obsegajo
naslednje izgube: pri napadu na Oran je bilo 1200
oseb ubitih in 2000 ranjenih. Napad na Sirijo je
veljal Francoze 4000 mrtvih in 8000 ranjenih. Pri
letalskih napadih na francoska mesta od premirja
pa do marca 1942 je bilo po izjavah francoskega
poslanika D'Arnona 1338 oseb ubitih in 3800 oseb

Na kubanjskem mostišču so oživelili boji

Nemške podmornice so na Atlantskem in Sredozemskem morju potopile 10 ladij s 53.000 tonami, nadaljnjih 5 pa torpedirale

Hitlerjev glavni stan, 30. aprila. Nemško vr-
hovno poveljstvo objavlja:
Sovjeti so večerj z močnimi silami ponovno
začeli napad proti vzhodni fronti kubanjske-
ga mostišča. Kljub siloviti topniški pripravi
in močni podpori oklepnih in letalskih sil so-
vražnik ni mogel nikjer pridobiti na terenu.
V hudih obrambnih borbah, ki so jih uspešno
podpirale letalske sile, so bili Sovjeti krvavo
zavrnjeni, pri čemer so izgubili številne oklepne
vozove. V letalskih bojih so nemški lovci na
južnem odseku sestrelili 67 sovjetskih letal.
Na tuniškem zapadnem bojišču je bilo
zavrnjenih več krajevnih sovražnih sunkov.
Letalstvo je sestrelilo v Sredozemlju ob
petih lastnih izgubah 12 sovražnih letal.
V jutranjih urah dne 29. in 30. aprila so
potopile nemške pomorske oborožene sile za za-
ščito obale pred nizozemsko obalo dva an-
gleška hitra čolna, težko poškodovale še enega
in zažgale še četrti čoln.
Podmornice so potopile v severnem Atlan-
tiku in Sredozemskem morju iz močno za-
varovanih konvojev deset ladij s skupno 55.000
tonami. Nadaljnjih pet ladij, med njimi tudi
ena 20.000 tonska, tipa »Winchester Castles«, je
bilo torpediranih. Ena podmornica je sestrelila
tudi težak sovražni bombnik.
Berlin, 30. aprila, AS. Izvedelo se je, da so

petrolejske družbe, namesto nar. sv. **Giuse-
ppea Cobolli-Gialia**.
Giuseppe Mastromattei za predsednika Itali-
janske premogovne družbe, namesto nar.
sv. **Giovannina Vassellia**.
Nar. sv. **Giuseppe Landi** za predsednika Itali-
janske družbe za lignit, namesto **Giuseppea**
Mastromatteia.
Giani Baccharini, državni podtajnik
v ministrstvu za korporacije, je vojni prostov-
oljec in pohabljenec, odlikovan s »savojskim
vojaškim redom in z dvema srebrnima kolaj-
nama za vojaško hrabrost ter generalni konzul
Milice in pehotni polkovnik. Ko se je vrnil iz
vojne 1915-18, je bil med ustanovitelj akcijs-
kega odbora pohabljenecv za notranji odbor
legije pohabljenecv. Leta 1919. je vodil milan-
ske pohabljenecv in je bil prostovoljec v vojni
za osvoboditev Imperia kot poveljnik bataliona
Crnih srajc, sestavljenega iz invalidov za stvar
Revolucije. Arditov in vojni pohabljenecv. Ta
batalion je bil odlikovan z zlato kolajno za vo-
jaško hrabrost.
Od leta 1939. je ekscelenca Baccharini pred-
sednik narodne organizacije vojni invalidov
in zavodov, ki jih je ustanovil s sodelovanjem
konfederacije industričev in poljedelcev za
prevzgojo in napotenje na delo mladoletnikov.
Bil je poslanec v 28. in 29. zakonodajni dobi.
Nacionalni svetnik je postal v 30. zakonodajni
dobi. Opravljal je zlasti v tujni neprekinjeno
propagandno delo. Je tajnik nacionalnega sin-
dikata književodij in član proračunske komi-
sije Zbornice fašistov in korporacij.

skih tovarnah, so bili v masah aretirani in od-
vedeni v koncentracijska taborišča.
Poljske čete, ki tvorijo na Srednjem vzhodu
okoli tri armadne zbornice in se nahajajo v
Iraku pod poveljstvom generala Andersa, imajo
le malenkostne količine orožja in streliva, ker
se Sovjeti in Angleži boje, da bi prišlo do ne-
mirov, ki so se že nekaj dni začeli kazati. Da
ne bi prišlo do uporov tudi v drugih poljskih
edinicah, jih je sklenilo angleško poveljstvo
izolirati v različne kraje, tako da nimajo me-
sebojne zveze.

ranjenih. Pri napadih na francoska mesta od mar-
ca 1942 pa je bilo ubitih 4500 oseb in 8000 oseb
ranjenih. Temu številu je treba dodati še mrtve
in ranjene v Dakariju in Madagaskarju. List doda-
ja, da je zaradi angleških letalskih napadov na
francoska mesta še danes nad 200.000 oseb brez
strehe.

Zakaj Angleži podpirajo Sovjete proti Poljakom?

Berlin, 30. aprila. Še isti večer, ko je bila
objavljena sovjetska nota proti Poljakom, so
berlinski krogi pisali: »Ni treba biti prerok, če
hočete predvidevati, da bodo Angleži in Ameri-
kanci že našli način za odpravo spora z izgo-
vori, da je bila vlada Sikorskega žrtve nemške
peklenske zlobe in da ima Stalin pravico ma-
ščevati se. In zelo verjetno je, da bo imela
končno škodo Poljska, ker si je drznila dvo-
misti o sovjetskem zanikanju pokolja v Katinu
in ker je že neštokrat tvegala prošnjo za
osvoboditev desetih tisočev svojih sonarodnja-
kov, ki so internirani bogve kje onstran Ura-
la.« Čez tri dni je morala begunska poljska
vlada že na dan z izjavo, v kateri je skušala
rešiti vsaj videz svojega dostojanstva in ugla-
da, torej z izjavo, ki jo je verjetno narekoval
Churchill. Z ozirom na to izjavo se sovjetski
list »Pravda« sarkastično sprašuje, v katero
državo naj bi se preselili Poljaki iz Sovjetske
Zveze in če morda ne obstoja tajni sporazumi,

nemške letalske skupine 28. aprila uničile skupno
41 sovjetskih letal, večerj pa so se nad vzhodnim
Azovskim morjem srečale z velikimi sovražnimi
letalskimi silami. V teh bojih so nemški lovci
uničili 53 sovražnih letal. Tako so Sovjeti v dveh
dneh zgubili skoraj sto letal, ne da bi mogli pre-
prečiti delovanje nemških strmoglavcev nad sovj-
etskimi preskrbovalnimi kolonami in nad zbira-
lišči njihovih čet.

Berlin, 30. aprila, AS. Dopolnilo včerajšnjega
nemškega vojnega poročila objavlja naslednje po-
dobnosti: Na celim vzhodnem bojišču je prišlo
je do bojev krajevnega značaja. Na kubanjskem
mostišču so Sovjeti nadaljevali svoje napade, pa
le z oddelki ene čete. Vsi napadi in poskusi za
prekoračenje reke Kubanj so se ponesrečili. So-
vražnik je imel izgube. Nekaj napadalnih sunkov
krajnjega značaja so izvedli Sovjeti tudi sever-
nozahodno od Bjelgoroda, na odseku pri Volhovu
in pri Leningradu.

Nemške napadalne čete pa so izvedle več
sunkov zlasti v sovražne utrdbe ob Miusu. V zrak
je bilo spušenih več sovražnikovih utrjenih po-
stojank in vojašnic. Nemško težko topništvo je ob-
streljevalo važne cilje pri Leningradu, zlasti ne-
ko letalsko tovarno in tovarno »Elektrosilac«.

Hrabra obramba osnih čet v Tunisu

»Italijani uporabljajo najboljše čete, ki nudijo neverjeten odpor«

Berlin, 30. aprila, AS. Hrabra obramba Itali-
jansko-nemških sil na tuniškem bojišču je po pri-
pombah berlinskih pristojnih krogov veljala An-
gleže in Amerikance od 20. do 25. aprila velikan-
ske izgube ljudi, orožja in tankov. Te izgube so
bile posebno velike na odseku, kjer se bori di-
vizija »Hermann Göring«, kjer se je zlomil glavni
sovražni napad, izveden južnozahodno od Tunisa
s podporo 400 oklepnih vozil. Napad se je zlomil
tudi ob protinapadih 10. nemške oklepne divi-
zije. V vseh bojih so morale nemške edinice vzdr-

Kaj se skriva za sovjetsko-poljskim sporom?

Stalin se hoče znebiti Sikorskega in ustanoviti komunistično poljsko vlado

Berlin, 30. aprila, Anglija je Sikorskemu za-
prla usta. Ta vtis je imel v Berlinu odgovor be-
gunske poljske vlade Sovjetom. Razni znaki ka-
žejo, da je poljska nota posledica močnega pri-
tiska angleške vlade. Skoro jokavi izrazi prija-
telstva do Sovjetske Zveze ter dejstvo, da v noti
ni omenjen pokolj v Katinu, ne apel na medna-
rodni Rdeči križ, jasno kažejo, da žele o prvem
močniti in da ne vztrajajo na drugem. Očividno
je bila nota vsaj nasvetovana, če že ne ukazana
od angleškega zunanjega ministrstva. Reuter vidi
v poljskem odgovoru koristne predloge. »Daily
Telegraph« pa je mnenja, da bo rešitev tega spo-
ra skrajno težka. Tudi nemški krogi so mnenja,
da bo londonska vlada to zadevo težko uredila.
Popustljiva poljska nota vsebuje med drugim za-
htevo, ki je Kremelj gotovo ne bo hotel izpol-
niti: zahteva, naj se osvobodijo poljske družine, ži-
veče v Sovjetski Rusiji, ki so bile z najnovejšim
moskovskim ukrepom proglašene za sovjetske
državljanke. Nota vsebuje tudi s skleevanjem na
rusko-poljski sporazum iz leta 1941 izrecno za-
htevo po celotnosti in suverenosti starih poljskih

Gališkim kmetom je bila vrnjena zemlja

Varšava, 30. aprila, AS. Z odlokom general-
nega guvernerja za Poljsko, Franka, bodo od 1.
maja vsi posestniki v Galiciji, ki so jim
boljševiki odvzeli njihove kmetije, dobili zopet
povrnjeno svojo zemljo. Odlok za povrnitev
zemlje kmetom in majhnim posestnikom so po
vseh Galiciji sprejeli z velikim zadovoljstvom.

Porast italijansko-madžarske trgovine

Budimpešta, 30. aprila, AS. Po podatkih
osrednjega statističnega urada o madžarski zu-
nanji trgovini je Italija takoj na drugem me-
stu za Nemčijo. Leta 1942 se je v primeri s
prejšnjim letom zelo povečal madžarski izvoz

Seja odbora za avtarkijo

Rim, 30. aprila, AS. Včeraj ob 17 se je pod
Ducejevim predsedstvom sešel medminister-
ski odbor za avtarkijo. Navzoči so bili: minister-
tajnik stranke, finančni, kmetijski in prometni
minister, ministri za javna dela, za zamenjavo
in valute ter za vojno izdelavo general Pazi za
vrhovno poveljstvo, predsednik narodnega od-
bora za raziskavanja, guverner Italijanske ban-
ke, tajnik vrhovnega odbora za obrambo ter
nar. svetnik Avgusto Venturi, tajnik ministri-
skega odbora za preskrbo in cene. Seja, ki se
je končala ob 18.40, se bo nadaljevala v soboto.

Novo besedilo fašistične prisige

Rim, 30. apr. AS. Glasilo fašistične stranke
je objavilo kot dodatek k pravilniku fašistične
stranke v členu 12, tole besedilo: »Tajnik stran-
ke, podtajniki, člani državnega vodstva in zvez-
ni tajniki bodo po imenovanju prisigeli pred
Ducejem po temle obrazcu: Jaz fašist... po-
klican od Duceja..., prisegam, da bom izpol-
njeval njegova povelja in da bom služil z vsemi
svojimi silami, če bi bilo treba tudi s svojo
krvjo, stvari fašistične revolucije«. V svoji vzvi-
šeni pomembnosti bo ta obred nalagal posebno
častno dolžnost, da se bo tisti, ki bo pred Du-
cejem prisegal, vsega posvetil stvari revolucije
do žrtve svoje krvi.«

Nov hrvatski notranji minister

Zagreb, 30. aprila, AS. S Poglavnikovim de-
kretom je bil dosedanji pravosodni minister dr.
Andrija Artuković imenovan za notranjega mi-
nistra.

žati pritisk številčno zelo nadmočnih sovražnih sil.
Trden odpor italijanskih in nemških čet, nji-
hov z uspehom kronan protinapad in velike iz-
gube angleških ter ameriških oddelkov so zelo
vplivale na moralno nasprotnih sil.

In res se že od 25. aprila pri sovražnih edi-
nicah opažajo očividni znaki utrujenosti, ki so
prišli do izraza popolnoma očitno pri napadih na-
slednjih dni. 26. aprila so osne čete že lahko iz-
vedle protinapad in tako utrdile svoje postojanke.

meja, za katere je Moskva večkrat izjavila, da jih
ne priznava.

Sovjeti na poljsko noto še niso odgovorili, nji-
hov odgovor pa se lahko slutiti iz članka, ki ga je
včeraj objavila »Pravda«. Napisala ga je poljska
komunistka Vanda Vasiljevska, ki strupeno na-
pada generala Sikorskega, češ da nikdar ni do-
bil pooblastil od poljskega naroda in da zato ni-
ma pravice zastopati poljske begunce. Nato pred-
laga, naj se ustanovi armada iz Poljakov, živečih
v Rusiji in namiguje, da bo boljševiška vlada usta-
novila s temi oddelki rdeče brigade kot zakonite
vojaške predstavnice boljševiške Poljske. To pa
je le prvi korak. Naslednji korak bo ta, da bo
Moskva ustanovila komunistično poljsko vlado. Za
rešitev videnja bo šlo po starem boljševiškem re-
ceptu, kakor je bilo v Rusiji po revoluciji, tako da
bo najprej imenovan kak poljski Kerenski in nato
šele izrazila boljševiška vlada. To priznavajo tu-
di Anglosasi. »News Chronicle« že piše, da bo
Stalin verjetno imenoval poljsko komunistično vla-
do. Stalin bo celo zahteval uradno priznanje pol-
jske komunistične vlade v Londonu.

v Italijo. Leta 1941 je Madžarska izvozila v
Italijo skupno za 115 in pol milijona pengov
blaga, leta 1942 pa se je to število pomnožilo
na 228 milijonov pengov. Tudi uvoz iz Italije
stalno narašča in politika za ureditev cen je
zelo povečala izmenjavo med obema državama.

Sovjetska nemirna vest

Zeneva, 30. aprila, AS. V zvezi s prekinitvi-
jo diplomatskih odnosov med Moskvo in no-
minelno poljsko vlado v Londonu piše švicarski
list »Courrier de Geneve«: »Molotovljeva nota
je le krik jeze, prihajajoč iz nemirne vesti.«

Helsinki, 30. aprila, AS. Finski list »Uusi
Suomi« piše, da spominja Molotovljeva izjava
o prekinitvi diplomatskih odnosov z nominal-
no poljsko vlado na Lenina, ki je učil: »Kadar
nimaš prav, takoj napadi, namesto da bi se
brani.« Sovjeti hočejo spraviti zaveznike v to-
žaven položaj, ko je odkritje v Katinskem goz-
du strahotno razgalilo sovjetske sisteme.

Sovjetske bombe na švedski otok

Stockholm, 30. aprila, AS. Preteklo noč je ne-
ko, po vsej verjetnosti sovjetsko letalo spustilo več
razdiralnih bomb na otok, ki leži zelo blizu glav-
nega vojaškega pristanišča Karlakrona. Napada-
joče letalo je spadalo k skupini, ki je preteklo noč
preletela švedsko ozemlje in na katero je švedsko
protiletalsko topništvo silovito streljalo in je enega
tudi sestrelilo v morje. Ugotovljeno je bilo, da
so ta letala položila mnogo min v švedske vode
blizu Oresunda. Ti dogodki so vznemirili prebi-
valstvo južne Švedske.

Litvinov poklican v Moskvo

Buenos Aires, 30. apr. AS. Iz Washingtona se
je izvedelo, da bo sovjetski poslanik Litvinov
prihodnji teden odpotoval iz Washingtona v
Moskvo. Ni znano, če je to potovanje v zvezi s
prekinitvijo diplomatskih odnosov med Sov-
jetsko zvezo in begunsko poljsko vlado.

Nastop g. Gostiča v »Trubadurju«

Ljubljana, 29. avgusta.

Snočnje gostovanje g. Gostiča je doseglo še lepši uspeh kakor njegov nastop v »Carmen«. Ob enem z gđ. Heybalovo, gospo Golobovo in g. Jancom je ustvaril skladno povezanost, pri kateri so se lahko uveljavili posamezni igralci bodisi kot solisti bodisi v skupnosti. Spoznali smo g. Gostiča ne samo kot rahlega lirika, pač pa tudi še kot »junaškega« tenorista; poleg njega je gđ. Heybalova ustvarila pripriljiv lik Leonore, gospa Golobova pa je svojo vlogo Azucene podala mojstrsko. Zaostajala nista tudi gg. Janko in Lupa. Ve-

liko je k uspelemu predvajanju pripomogel orkester, ki ga je spretno vodil dirigent gospod Neffat. Uverjeni smo, da g. J. Gostič ne bo prihajal med nas samo kot gost, pač pa, da bo postal spet ves naš, živeli in pel med nami, kar je prisotno občinstvo, ki ni štedilo z odobravanjem, najbolje izpričalo. Prepričan naj bo, da bo široka javnost ta njegov korak znala pravilno ceniti; hkrati pa bo s tem izpolnjena želja, ki jo že tako dolgo gojimo — pozdraviti vse svoje največje pevce in pevke v naši sredi.

Gospodarstvo

Italijansko in nemško sodelovanje na velesejnih. Na zadnjem rimskem sestanku italijanskih in nemških zastopnikov je bilo znova potrjeno, da sta italijanska in nemška vlada načelno izjavili, da za časa vojne ne bosta prirežali vzorčnih velesejmov in da tudi posamezne tržnice ne smejo več razstavljati na morebitnih inozemskih vzorčnih velesejnih.

Cene v nemško-italijanskem blagovnem prometu. Nemški listi poročajo, da je v letu 1942 skupna vrednost italijanske zunanje trgovine prekosila stanje, ki ga je dosegla v zadnjem mirnem letu. Nedavno podpisani italijansko-nemški sporazum predvideva nadaljnje povečanje obsega zunanje trgovine med obema državama, pa tudi na vseh ostalih poljih, kot n. pr. pošiljanje delavstva na delo, promet itd. Zlasti je važno, da bodo cene v trgovinskem prometu ostale neizpremenjene do konca leta 1943. Taka, alična ureditev obstoja tudi v trgovini Nemčije z zasedenimi ozemli. Če bi se to načelo uveljavilo za vso evropsko zunanjo trgovino, bi to bilo velikega pomena za evropsko trgovino. Tak ukrep bi daljšal še večjo moč raznim ukrepom za vzdrževanje cen v nacionalnem obsegu. — V zadnjem času je prišlo med italijanskimi in nemškimi industrijami do sporazuma glede povečanja proizvodnje železa v Italiji z novo posebno metodo. V ta namen je bila ustanovljena velika družba, katere se udeležujejo tako italijanski kot nemški interesi.

Italijansko-špansko industrijsko sodelovanje. Italijansko-špansko industrijsko sodelovanje je dobilo nov impulz s sklenitvijo pogodbe med špansko nitrogensko družbo in skupino Montecatini. Na osnovi tega sporazuma bo v Felguera, Asturia, zgrajena s tehničnim sodelovanjem Montecatinija velika tovarnica za sintetični amonijak, za kar bodo porabili metalurški koks, ki ga proizvaja tovarnica v Duro-Felguera. Poleg teh naprav za proizvodnjo sintetičnega amonijaka bo zgrajena tudi tovarnica z dnevno kapaciteto 150 ton oleuma za predelavo amonijaka v amonijski sulfat. Ta naprava bo omogočala letno proizvodnjo okoli 500.000 ton amonijskega sulfata. Na osnovi po-

godbe bo Montecatini dal španski družbi v izkoriščanje vse svoje tozadevne patente in na razpolago svoje tehnike za napravo in prvo delo v tovarnicah. Največji del strojev bo dobavila Italija.

Hrvatska Poštna hranilnica. Iz računskega zaključka Hrvatske Poštnice za leto 1942 izhaja, da so se vloge zvišale v primeri z letom 1941 od 2.281,3 na 3.653,95 milij. kun. Čisti dobiček pa se je zmanjšal od 184,8 na 63,4 milij. kun. Bilančna vsota je narasla od 2.349,3 na 3.765,25 milij. kun. Bilanca za 1942 izkazuje nadalje razpoložljiva sredstva v kunah 1.527,0, vrednostni papirji 1.116,3, dolžniki v tekočem računu 1.095,25 milij. kun.

Vpis motornih vozil

V 30 dneh od uveljavitve te naredbe se morajo vsa tovarniška nova ali že rabljena motorna vozila, ki so v Ljubljanski pokrajini, vpisati pri Uradu za civilno motorizacijo Visekega komisariata in v javni avtomobilski register. Z motornimi vozili se razumejo potniški avtomobili, tovorni avtomobili, traktorji s svojimi priklopniki, avtobusi, motokikli, tovorni motokikli, motorna vozila za posebno uporabo in vsakršno tem podobno vozilo.

Po preteku roka iz prednjega člena se vsa tamkaj našeta motorna vozila, ki ne bi bila vpisana tako kakor določa prvi odstavek istega člena, zaplenijo z odklikom Visekega komisariata in prodajo po postopku in predpisu iz naslednjih členov. Čisti izkupiček prodaj se steka v »Bednostni sklad« proračuna Visekega komisariata v smislu naredbe z dne 25. novembra 1942-XXI št. 215.

Uradu za civilno motorizacijo pri Visokem komisariatu se poverja izvajanje te naredbe in prodaja zaplenjenih motornih vozil po predpisih II. poglavja VI. oddelka zakona o občem upravnem postopku z dne 9. novembra 1930, pri čemer ni obvezen rok iz § 149. navedenega zakona. Zaplenjeni odklik je izvršilni naslov. Zoper njega ni pritožbe.

Če je po posebnih okoliščinah to umestno, pošlje Urad za civilno motorizacijo, namesto da izvede prodajo po prednjem členu, spise pristojnemu rednemu sodišču ki naj to opravi v redni obliki ali v obliki po členu 18. naredbe z dne 1. oktobra 1941-XXI št. 119.

Pod določbo v prvem odstavku ne spadajo tovarniška nova vozila, ki so v posesti zastopnikov ali pooblaščenecv za prodajo motornih vozil, redno prijavljena Pokrajinskemu korporacijskemu svetu po naredbi z dne 23. decembra 1942-XXI št. 232.

Maksimalni cenik št. 9

1. Krub, testenine, moka, riž, fižol. Krub iz enotne moke v kosi in 400 gramov 3,80 lire kilogram, v kosi in 400-1000 g 2,20 lire kilogram; testenine iz enotne moke 4,00 lire stot, 3,90 lire kg; ošeniška moka, enota 190 lire stot, 2,70 lire kg; koruzna moka, enota 190 lire stot, 2,70 lire kg; riž nardni 2,40 lire stot, 2,70 lire kilogram; fižol 524 lire stot, 6 lire kilogram.

2. Olje, slanina, mast, surovo maslo. Jedilno olje (olivno) 1460 lire stot, 14,70 lire liter; surovo maslo 2650 lire stot, 28,40 lire kg; slanina soljena 1560 lire stot, 19 lire kg; mast 1430 lire stot, 17 lire kg.

3. Kis, 4% vinski kis 401 lire bl, 6,35 lire liter.

4. Mleko. Mleko 2,50 lire liter; kondenzirano mleko v dozi po 800 g 48 doz, 634,50 lire, doza 15,90 lire, v dozi po 355 g 48 doz, 301,20 lire, doza 7,55 lire; odprto blago 1778 lire stot, 21 lire kg.

5. Sladkor. Sladkor na alpa 786 lire stot, 8,35 lire kg; sladkor v kockah 799,20 lire stot, 8,35 lire kg.

6. Drva in mila. Drva: a) mehka: franko vagon postaja Ljubljana 23,40 lire stot, franko skladišče mestne občine v Ljubljani 28 lire stot; b) trda: franko vagon postaja Ljubljana, stara pod 4 mesece, 27,70 lire stot, stara nad 4 mesece, 29,70 lire stot, franko skladišče mestne občine Ljubljana 35,50 lire stot — Drva: a) mehka: raztagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani, 35,50 lire stot, b) mehki roblanci (žamane) cca 1 m dolgi, franko mestno skladišče, 40 lire stot, b) trda, raztagana, 40 lire stot — Milo: enotno: kisline 23-27%, 368,25 lire stot, 4,10 lire kg.

Prodaja mesa na odrezek »C«

Pokrajinski Prehranjevalni zavod sporoča, da bodo v soboto, 1. maja t. l., potrošniki lahko dobili pri svojih običajnih mesarjih proti odvzemu odrezka »C« navadnih živalskih nakaznic, izdanih od Mestnega poglavarstva v Ljubljani:

70 gr. svežega govejega mesa in
30 gr. prekajenega govejega mesa.
Cena prekajenemu mesu bo 25 lire za kg.
Zavodi, ki prejemajo racionirana živila na posebna nakazila, morajo mesarjem predložiti potrdilo Mestnega preskrbovalnega urada.

Ducejeva nagrada dvojčkom

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncem Kastelico Francu in Angeli v Klečetu, ob priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Podžupan dr. Tranchida na obisku pri naših listih

Ljubljana, 30. aprila.

Ljubljanski podžupan comm. dr. Tranchida je včeraj dopoldne izvolil obiskati uredništvo »Slovenca« in »Slov. domac«. Visekega gosta, ki je prišel v spremstvu mestnega tiskovnega referenta g. Gabra, sta sprejela glavna urednika obeh listov ter ga odvedla v redakcijske prostore, ki si jih je odlični gost pozorno ogledal, si dal predstaviti urednike ter pokazal veliko zanimanje za vsa vprašanja, ki so v zvezi z delom in izhajanjem listov. Nato si je ogledal tudi tiskarniške prostore, katere mu je razkazal ravnatelj g. Kramarčič ter najvažnejše oddelke v tiskarni. Izrekel je priznanje popolni tehnični urejenosti podjetja ter visoki kvaliteti raznih tiskarskih in knjigovodskih izdelkov ter publikacij, ki izhajajo v Ljudski tiskarni.

Zlasti pa se je zanimal za razvoj »Slovenca« knjižnice, katere veliko in pomembno kulturno delo prav dobro pozna in zelo ceni. Svoje vtise o organizaciji dela in o uspehih tiskarne je pojasnil v misli, da je ta ustanova pač velepomemben kulturni dokument slovenskega ljudstva in njegovega ustvarjanja.

Hatečaj za propagandno turistični letak

Stremljenje za povzdigo umetniškega delovanja ki bi naj združilo vse umetnike naše pokrajine, se razodeva v naslednji posebni prireditvi, ki bi morala zaradi svojega značaja vzbuditi vso pozornost.

Mislamo na razstavo turističnih propagandnih lepakov, ki jo bo priredilo Pokrajinsko poverništvo za tujski promet v Jakopičevem paviljonu od 12. do 27. junija istočasno z umetniško razstavo, posvečeno športu.

Namen razstave, ki jo imamo v mislih, je zbrati učinkovito podana dela, razumljiva tako z umetniškega kakor tudi s stališča, da pokaže način življenja ali poglede na dele Ljubljanske pokrajine.

V bližnji bodočnosti, ko bo dnevno življenje zopet potekalo normalno in v polnem tempu, moramo računati s tujskim prometom kot velevažnim činiteljem gospodarskega življenja te pokrajine. Za to potrebo morajo biti pripravljeni vsi činitelji, ustvarjajoči učinkovito propagando, pred vsemi zlasti taki lepaki, ki zamorejo takoj vzbuditi zanimanje in privabiti potnika in obiskovalca.

Umetniške pokrajine opozarjamo, da naj bodo kompozicije v barvah pripravljene za reprodukcijo za tisk in da morajo biti 0,62 m široke in 1 m visoke.

Vsak umetnik lahko sodeluje s poljubnim številom del, mora pa svoj pristop sporočiti Pokrajinskemu poverjenstvu za tujski promet (Gledališka 11) do 20. maja z označbo števila del in nazivov.

Obvezno cepljenje zoper koze v Ljubljani

Mestni fizikat je te dni dal nalepiti razglas obveznega cepljenja zoper koze po vseh razglašnih deskah, po šolah in na drugih vidnih mestih, posebno pa na cerkvenih vratih, da so starši dosti opozorjeni, kdaj je treba prinesiti in kam je treba pripeljati otroke k cepljenju. Cepljenje se prične v Mestnem domu 10. maja ter bo po raznih mestnih okrajih trajalo do 14. maja, a pregledi se bodo začeli 16. maja ter bodo trajali do 21. maja. Za otroke iz mestnega središča bo cepljenje v Mestnem domu 10. in 15. maja, prav tako pa tudi v mestnem zavetišču za onemogle v Japljevi ulici št. 2, dne 10. maja in v ljudski šoli na Zoisovi cesti dne 11. maja. Cepljeni morajo biti vsi otroci, ki še sploh niso bili cepljeni, enako pa tudi oni otroci, pri katerih doslej cepljenje ni bilo uspešno. Starši morajo otroke prinesiti k cepljenju, če so dobili vabilo ali ne, seveda pa morajo biti otroci snažni in v značilni obleki. K obveznemu cepljenju morajo starši prinesiti vse leta 1942. rojene otroke, ki še niso cepljeni, prav tako, pa tudi vse one, ki so rojeni letos in stari najmanj 3 mesece. Javno cepljenje je brezplačno.

Zaplenjeno premoženje partizanov

Zaplenjena je bila vsa premožna in nepremična inmovina z vsemi običajnimi zakonitimi posledicami sledečim upornikom komunistom:

Kaluži Mihaelu, roj. 10. 9. 1910 v Ostrožnem (Trieste) in bivajočemu v Zalogu;

Klečniku Francetu, roj. 30. 3. 1902 v Zadobrovi in bivajočemu v Zalogu;

Javoršku Francetu, roj. 25. 9. 1897 v Zalogu in tam bivajočemu;

Pangraču Ivanu, roj. 21. 12. 1898 v Zalogu in tam bivajočemu.

DALE CARNEGIE

Kako si pridobiš prijateljev

Ko je Smith videl njegovo obotavljanje, se je nasmehnil in rekel: »Mladi mož, ne tujim se, da se bojiš. Služba je nevarna. Treba je močnega in odločnega človeka, da bo vztrajal!«

Bilo je to pravo izzivanje in Lawes je takoj izjavil, da je pripravljen prevzeti službo, ki je zanj toliko močnega in odločnega moža. Teh zadnjih besed seveda ni rekel, a si jih je mislil. Šel je v Sing-Sing, tam tudi ostal ter postal slaven. Njegova knjiga, ki opisuje to poboljševalnico, je bila objavljena v tisočih izvodih, njegove zgodbe o jetnikih so bile za vsebino neštevilnih filmov, on sam pa je s svojim globokim poznavanjem zločincev uvedel mnoge reforme v ječe.

Odločnim ljudem je torej treba tega: dati jim priliko, da pokažejo svoj pogum, svojo odločnost, priliko za boko in za zmago. Skratka, vzbuditi jim željo po prvenstvu.

Ce torej želite vplivati na razumne ljudi in jih pridobiti za svojo zamisel, uporabljajte naslednje pravilo:

Izzivajte ljudi in jim vzbujajte željo po zmagi.

Kako je treba ravnati, če se že ravno

»moramo« spotakniti ob kakšno napako?

Nek moj prijatelj je bil gost v Beli hiši; ko je nekega dne stopil v zasebni predsednikov urad, je slišal reči Calvina Coolidgea eni svojih tajnic:

»Zelo ljubko obleko imate; prav zares ste lepo deklet.«

Brez dvoma je bil to največji poklon, ki ga je kdaj koli Coolidge naklonil svoji tajnici v vsem svojem življenju. Dekle je v zadregi zardelo, Coolidge pa je nadaljeval: »Ne domisljajte si preveč in od danes dalje bolj pazite na ločila.«

S psihološkega stališča je bilo postopanje predsednika Coolidgea brezhibno. Lažje sprejmemo dobrovoljno povedane opazke, če smo prej bili deležni pohvale o lastni kakovosti. Ali ne namaze vsak brivec svojega klienta z milnico po obrazu prej, preden ga obrije?

Ko je McKinley hotel leta 1896 biti izvoljen za predsednika, se mu je predstavil zelo vpliven član republikanske stranke s priloznostnim nagovorom, ki je — po njegovem mnenju — bil ne samo enak, pač pa je celo prekašal govorniško spretnost Cicerona. Ko ga je nehal poslušati, je McKinley ugotovil sam pri sebi, da je ta govor brez dvoma imel mnogo dobrih strani, a da bi v danih razmerah vzbudil le celo ploho kritike. Ker pa McKinley ni hotel razočarati gorečega pripadnika republikanske stranke, se je takole izmotal iz položaja:

»Dragi moj prijatelj,« je dejal, »ta govor je sijajen in veličasten! Ničesar boljšega ne bi bilo moči napisati; toda ali ste uverjeni, če je primeren sodobni situaciji? Vprašati se moramo namreč, kakšne učinke bi povzročil, če bi ga motrili s strankinega stališča. Bodite torej tako ljubeznivi in napišite še en govor, ki vam bom njegovo osnovno miselnost jaz sam nakazal.« Tako je bilo tudi storjeno in Ciceronov posnemalec je postal eden najbolj obiskanih govornikov med vso volilno kampanjo.

Preberite si naslednje pismo Abrahama Lincolna: pomislite, da so ga leta 1926 prodali na javni dražbi za dvanajst tisoč dolarjev! Verjetno ga je predsednik napisal v nekaj minutah in nikdar si ne bi v pol stoletnem trdem delu mogel prihraniti tolikšne vsote.

To pismo je bilo pisano 26. aprila 1863 v najbolj žalostnih trenutkih državljanske vojne. Ze osemnajst mesecev so pred Lincoln prihajali in odhajali generali, ki so poginili v smrt nešteto vojakov. Narod je bil na tleh; ubežnikov je bilo na tisoče; celo člani republikanske stranke v senatu so začeli mrmati in hoteli Lincolnu pogrnati iz Bele hiše. »Na robu propada smo,« je pravil Lincoln; »celo Bog nas je zapustil! Niti najmanjšega žarka upanja ne gojim več.«

To pismo, o katerem vam govorim, je pisal Lincoln generalu Hookerju z namenom, da spremeni temu bahavemu generalu njegovo gledanje prav v trenutku, ko je usoda vsega naroda zavisela od njegovih vojnihi nastopov. Opazili boste, kako predsednik v začetku pisma hvali generala Hookerja, preden ga opozori na njegove težke napake. Resnično so bile to »hude napake«, toda Lincoln je bil pri pisanju previdnejši: »Je nekaj stvari, zaradi katerih nisem popolnoma zadovoljen z vami.«

Takšno je torej pismo, naslovljeno na generala Hookerja:

»Postavil sem Vas za poveljnika potomaške armade, kar sem storil ob točnem poznavanju položaja, toda bolje je, da veste, da je nekaj stvari, zaradi katerih nisem popolnoma zadovoljen z Vami.«

Cenim Vas kot hrabrega in izkušenega vojaka in upam, da ne boste vnašali politike v vojaške zadeve. Popolnoma se zanesete sami nase in to je zelo dragocen dar, čeprav ni ravno nujen.

ZADNJA CARICA

Za zdaj pa je bila še jako oddaljena od vsakršnih prenapetih neobratov. Oba zaročenca sta smela uživati še nekaj dni popolne počitnice. V juniju je carjevič dobil od svojega očeta dovoljenje za kratek obisk v Angliji. To potovanje ni imelo uradnega značaja, nosenih angleških uradnih oseb ni bilo poleg in nikakih slavnih sprejemov. Potovala sta zgolj kot dva zaljubljena človeka, ki sta bivala pod dobrohotnimi očmi svoje dobre babice. Strani carjevičevega dnevnika so se tedaj napolnile z nežnimi izlivi njegove duše.

Predvsem, kar je obupnil na potovanju: »Kar težko mi je verjeti v svojo srečo in kako hitro mi je postal Bog veselje, da vidim svojo oboževano Aliko, in jo lahko objamem!« (2. junija.)

...Torej jutri bom videl svojo ljubljeno Aliko. Zdi se mi, da bom kar znorel od pričakovanja.« (7. junija.)

In nato, ko sta se sešla: »Ponovila se mi je sreča iz Koburga!« (8. junija.) ...Kakšna blaženost, če pomislim da sva sama skupaj z mojo oboževano Aliko!« (9. junija.)

In dan na dan je ženin polnil strani s tisoč drobnimi opazkami, ki nam povedo, kako sta bila oba vedno bolj srečna. Spet sta hodila skupaj na dolge sprehode, trgala sta rože, bila skupaj na večere sama »z mojo čudovito Aliko«, »z mojo oboževano Aliko« in oba sta ljubila glasbo. Igrala sta skupaj na klavir in spet je srečni

ženin zapisal: »...igral sem klavir s svojo Aliko! Njegovo vžigčenje je bilo zmeraj večje: »Čudovit večer pri moji oboževani nevesti. Umiram od ljubezni zanj!« (5. junija.) Zaljubljeni ženin je pozabil celotno tiste svoje dolžnosti, ki so zavzemale velik prostor v njegovem življenju: »Kar polnil sem se, niti domov ne morem pisati, vse drugo mi je bolj potrebno. Vsaka ura, ki jo morem prebiti s svojo oboževano Aliko, mi je dragocenejša od vsega drugega. Ničesar nočem izgubiti.« (26. junija.)

Med temi dnevi neskaljene sreče je carjevičev dnevnik izgubil pravi značaj in je postal zmeraj bolj intimen. Avtor pač ni mogel ničesar skriti tisti, ki je prešinjala vse njegove misli. V takih trenutkih, ko sta bila tako sama zase, je nevesta pač prelistavala njegove dnevniki, ki ga ni mogla brati, ker ni znala rusčine. A na teh straneh, ki jih je popisala roka njenega ljubljence, je sama med vrste večkrat po angleško zapisala svoje ljubezenske besede. Časih je napisala stihne kake angleške, nemške ali francoske pesmi, razne izreke in molitve za izvoljenca. Časih, v najintimnejših trenutkih, so nastale besedice, kot nekakni orisi njenega drhtečega srca: »Ti, ti, ti, ti...« Napisala je poleg besedice »Ioving kisses« (prisrčne tilbe) in »for ever, for ever« (za zmeraj, za zmeraj) tudi bolj resne stavke: »Ti moj najdražji, Bog te ohrani in te blagoslovi, da ne boš mogel nikdar pozabiti tiste, ki ima eno samo željo: da bi te osrečil!« (4. junija.) »Sanjalo se mi je, da sem ljubljena. Dozdevalo se mi je le, pa sem nato videla, da je to resnica in na kolenskih se zahvaljujem Bogu za to. Prav ljubzen je božji dar in vsak dan je močnejša, globljejša, popolnejša, čistjša!« (6. junija.) Eden od vrnjenih mest, ki ga je napisala roka ljubljence na dnevnike strani, pa je jako zanimiv. To je odgovor na neko izpoved, ki jo je ženin brez dvoma zaupal njej, pred katero ni hotel imeti nobenih skrivnosti. Kakor je razvidno iz tega odgovora, se tiče bržkone tiste delikatne zadeve carjeviča z ono plesalko.

»Ti ves moj mali ljubljencec, ki se ne boš nikoli več spremenil,

ki si mi zmeraj zvest! Imej vero in zaupanje v svojo ljubljeno, ki te ljubi bolj globoko in bolj iz dna duše, kakor pa ti more to z besedami povedati! Besede so vse preveč uboge, da bi mogle izraziti mojo ljubezen, moje občudovanje in moje spoštovanje. To, kar se je zgodilo, je minilo in se ne bo vrnilo nikdar več in glede tega lahko mirno gledava v bodočnost. Vsi smo preizkušeni na tem svetu in vprav zato, ker smo mladi, se ne moremo zmeraj bojevati in tudi zmagnati skušnjavo, a čim spoznamo greh, se vrnemo v dobro in Bog nam vse odpusti. Ko se spovemo svojih pregreškov, On je zvest in pravičen, in nam odpusti naše grehe.« Bog odpusti slehernemu, kdor prizna svoje grehe. Oprostí mi, da pišem tako dolgo, a rada bi, da si svest moje ljubezni in da se zavedaš, da te še bolj vroče ljubim, ko si mi priznal tisto neznamno zadevo. Tvoja vera vame mi zadošča, o tako v dno duše, in Boga prosim, da bi je bila zmeraj vredna. Bog te blagoslovi, ti moj oboževani Nicky!« (8. junija.)

Ta pripisek je jako značilen, saj jasno pokaže, kako je bila princesa navzlic svoji mladosti resnega duha in kako neizrečeno rada je imela svojega izvoljenca. Dne 11. junija je zapisal carjevič v svoj dnevnik: »Zalostni dnevi ločitve po enem mesecu paradiža! Nevesta je dostavila: »V srehi naju obeh zveni večna pesem ljubezni.« A potrebno je bilo, da sta bila ločena in na krovu carske ladje »Severna zvezda« je ženin poln žalosti zapisal vsebino teh dni: »Moja žalost zaradi ločitve je vedno hujša. Nemogoče mi je, da bi bil le trenutek oddaljen od svoje oboževanice... Na ladji sem dobil dolgo, čudovito Aliksino pismo, ki mi ga je izročil Radzig (osebni carjevičev sluga), in ki mi je seglo v dno moje duše. Odgovoril sem ji. Od žalosti sem ves uničen... Daj mi Bog, da se iznova snideva v isti sreči in istem zdravju! A to še ne bo tako brž! Dotlej bo minilo dva meseca!...«

Pa ne le dva meseca, tri mesece je trajalo, preden sta se zaročenca videla, pa še v jako čudnih okoliščinah: njuna idila je bila že zastrta s tančico prve velike tuge.

Umor sodnika dr. Mirka Kejžarja

Je premišljeno izvršilo partizansko vodstvo - Podli zločin nad uradno osebo

Ljubljana, 30. aprila.

Kakor smo že včeraj poročali, so partizani začeli že meseca februarja v Črmošnjicah v Beli krajini sodnika dr. Mirka Kejžarja in ga ubili blizu vasi Oštrca na Hrvaškem. Že takrat, ko so prišle novice o njegovem izginotju, si ni nihče delal utvar o usodi, ki ga je zadela. Toda vendar je bilo težko verjeti, da je človek, čeprav komunist, zmožen moriti samo iz slasti po krvi. Končno mora vendarle tudi komunist najti nek razlog, če

dotakljivost sodnikov in jih častili kot neke svete osebe, ki dele ljudem pravičnost nepristransko in neprizadeto. Le slovenski komunisti so sposobni, da poteptajo to kulturno tradicijo ter izvrše nad sodnikom najgobnejši zločin.

Kako more ta umor opravičiti krog kulturnega boljševizma, ki je v imenu kulturnosti netil in podpiral nastajanje Osvobodilne fronte in partizanstva? Kako ga more opravičiti nekdanji kulturni širokoustnež Koehek, in resnični kristjanci, dramaturg Josip Vidmar, ki tudi sedi v vodstvu partizanskih tolpe pod lažnim imenom Saša, kako ga morejo opravičiti Brecej, Dermastija in drugi?

Morda pa je padel dr. Kejžar le zato, ker je spadal v krog neproletarskega izobraženstva? Saj je znano, da imajo komunisti v načrtu pokolje dosedanje inteligence, ki jim ne more biti nikoli zanesljiva, ter vzgojo nove, proletarske, ki naj bo prepojena popolnoma z njihovimi načeli. Če je to

res, potem zločin ni nič manjši, kajti umor nedolžnega vedno vpije k Bogu. Toda potem se naj globoko zamislijo tudi vsi tisti izobraženci, ki sledeč svojemu materializmu podpirajo zločinstvo partizanstva. Tudi oni spadajo v isto vrsto kot dr. Kejžar in bodo tudi oni doživeli isto usodo, če bi zavladal boljševizem. Razlika je le ta, da bi oni padli kot žrtev lastnega greha, dočim je dr. Kejžar umrl kot svetel zgled mučenika v službi za svoj narod.

Dr. Mirko Kejžar se je rodil 17. junija 1897 na Rakeku kot sin železniškega uradnika. Gimnazijo je dovršil v Mariboru in v Ljubljani, univerzo pa študiral v Gradcu, Zagrebu in Ljubljani. L. 1926 je bil sprejet v sodno prakso v Mariboru. Sodijski izpit je položil z odličnim uspehom l. 1929. Nato je bil imenovan za okrajnega sodnika v Marenbergu. Zatem je po prevrata služboval kot okrajni in okrožni sodnik v Mariboru. O prevratu je bil za nekaj časa premeščen v Brčko, nato pa je prišel v Ljubljano, kjer je bil nastavljen na Pobotnem uradu Visokega komisariata. Tu je služboval do letošnjega februarja, ko so ga sredi službe zajeli in umorili partizani.

Posvetitev ljudskošolske mladine brezmadežnemu Srcu Marijinemu

Jutri, v nedeljo, ob pol štirih popoldne bo v stolnici ob navzočnosti prevz. škofa g. dr. Gregorja Rožmana posvetitev ljudskošolske mladine brezmadežnemu Srcu Marijinemu.

Nagovor bo imel sam prevzvišeni g. škof. K posvetitvi so vabljene vsi ljudskošolski otroci, pa tudi njihovi starši, kakor tudi njihovi šolski vzgojitelji.

Navzočnost staršev in vzgojiteljev bo dala posvetitvi otrok še posebnega poudarka, zlasti pa bo v veliko veselje in vzpodbudo otrokom. Pričakujemo, da se bodo ob tej lepi otroški izpovedi zaupanja v Marijo — kraljico Slovencev, starši radevolje potrudili v stolnico.

Ta posvetitev pa naj nikakor ne prepreči ali zmede razrednih posvetitev in posvetitev celih šol brez. Marijinemu Srcu, kakor je bilo to v okrožnici našega Nadpastirja priporočeno!

Novosti Vseučiliške knjižnice

- Acerbo G.: I fondamenti della dottrina fascista della razza. Roma 1940 (II 68542).
- Baretti G.: Prefazioni e polemiche. Bari 1933 (68668-13).
- Bartsch K.: Lehrbuch der Pollenanalyse. Stuttgart 1942 (68655).
- Belloni A.: Il seicento. Milano 1929 (II 68527).
- Bertarelli L. V. & E. Boegan: Duemila grotte. Quaranta anni di esplorazioni nella Venezia Giulia. Milano 1926 (68499).
- Bertelli D.: Mitiologia. Milano 1932 (II 68471-2).
- Bizzari D.: Studi di storia del diritto italiano. Torino 1937 (II 68537).
- Blondel L.: I reclusi scavi d'interesse romano in Svizzera. Roma 1940 (II 68494-3).
- Brandileone F.: Scritti di storia del diritto privato italiano. Bologna 1931 (II 68536).
- Bruni A. C.: Organi e secrezioni interne. Milano 1932 (II 68471-4).
- Casarioli A.: La medicina e l'igiene militare di Roma imperiale. Roma 1940 (II 68493-8).
- Coppa E.: Il valore dell'anamnesi professionale. Napoli 1936 (II 68149).
- Croce B.: La filosofia di G. Vico. Bari 1933 (42955-2).
- Danekler G.: Abilità di comando e spirito militare dei tedeschi. Roma 1941 (II 68513).
- Damiani E.: Ancora sulla trascrizione dei nomi etruschi. Bozard 1938 (II 68198).
- Drobnak M.: Italienische Kunstwerke in Dalmatien. Wien 1911 (II 68347).
- Enriques F. & G. Santilana: Storia del pensiero scientifico. Bologna 1932 (68620).
- Glacaloni E.: Cournot nella «Collana Ca' Foscari». Venezia 1941 (II 68518).
- Giusti W.: Il panslavismo. Milano 1941 (68717-28).
- Gozzoli C.: Memorie inutili. Bari 1924 (68668-3).
- Guerrini D.: Commento del Boccaccio a Dante. Bari 1926 (68668-9).
- Hintze O.: Zur Theorie der Geschichte. Leipzig 1943 (II 68482).
- Honaga M.: The real nature of Japan and the Japanese. Tokyo 1933 (68587).
- Hrvati na dalekom severu Amerike. Calumet Mich. 1929 (II 68340).
- Maklakov V. V.: Tipologija zločinca u modernom zakonodavstvu. Beograd 1938 (68572).
- Mazzoni G.: L'ottocento. Milano 1938 (II 68535).
- Navarre Ch.: Les grands écrivains étrangers et leur influence sur la littérature française. Paris 1938 (68677).
- Pagliaro A.: Sommario di linguistica arioeuropea. Roma 1930 (II 68484).
- Pasquali G.: Storia della tradizione e critica del testo. Firenze 1934 (68644).
- Pende N.: Costituzione individuale. Milano 1932 (II 68471-1).
- Plat R.: Geschichte der gotischen Literatur. Berlin 1931 (68580).
- Piellos M.: Scripta minora magnam partem adhuc inedita. Ed. E. Kurtz. Milano 1936 (68750-5, 13).
- Rimatori: I bolognesi del sec. XIII. Ediz. critica a cura di G. Zaccagnini. Milano 1933 (68750-1).
- Rostagno E.: Il codice medico di Virgilio. Roma 1931 (II 68460).
- Samec M.: Kolloidchemie im Dienste der Stärkeforschung. Dresden 1938 (II 68446).
- Sattler W.: Die Untersteiermark. Eine Darstellung der bevölkerungspolitischen und wirtschaftlichen Grundlagen. Graz 1942 (66732-8).
- Schlenk W. & E. Bergmann: Ausführliches Lehrbuch der organischen Chemie. Leipzig 1922 (II 68532).
- Skeat W. W.: An etymological Dictionary of the English Language. Oxford 1910 (II 68220).
- Speluzzi M.: Tecnica sanitaria nella costruzione degli edifici civili. Milano 1932 (II 68529).
- Studi di storia e diritto in onore di Carlo Callase. Milano 1940 (II 68525).
- Fenani M.: Istruzioni e norme per le misure mareografiche. Genova 1938 (II 67267).
- Tomashevsky St.: Die weltpolitische Bedeutung Galizien. München 1915 (II 66015).
- Tommaseo N.: Dizionario dei sinonimi della lingua italiana. Milano 1925 (II 68483).
- Trattati del cinquecento sulla donna. Bari 1913 (68668-56).
- Van Buren A. W.: Gli studi americani sulla figura e l'opera di Augusto e sulla fondazione dell'impero romano. Roma 1938 (II 68495-5).
- Vico G.: Scritti storici. Bari 1939 (68668-168).
- Vogt J.: La repubblica romana. Bari 1939 (67174).
- Welscherger J. L.: Die keltischen Völker im Umkreis von England. Marburg a. L. 1941 (68516-7).
- Woltersek R.: Geschichte einer allgemeinen Biologie. Stuttgart 1940 (II 68503).
- Zingarelli N.: Scritti di varia letteratura. Milano 1935 (II 68533).

N. N. — kazno je, ali zdi se, da bi dosegel prvo mesto N. N. V športu tudi radi pišejo, da se je N. N. plašal na prvo mesto. Lepše povedano je, da se je N. N. povzpel ali da je dosegel prvo mesto.

Na ustaljeno telesnovzgojno izrazoslovje bomo vsekakor še precej dolgo čakali. Za ta čas pa je vsekakor potrebno, da se športniki ne zadovoljimo s trenutno stopnjo jezika, temveč da čistimo, čeprav si ne moremo lastiti jezikoslovne pristojnosti ali kaj podobnega.

Začasne vojne doklade železniškemu osebju

Visoki komisar je izdal izvršilna navodila k naredbi z dne 31. avgusta lani o določitvi začasne vojne doklade železniškemu osebju prejšnje vladavine Ljubljanske pokrajine, podrejenemu delegaciji vzhodnih železnic.

Navodila vsebujejo razpredelnico o najvišjih zneskih čistih mesečnih prejemkov tega osebja zaradi vzporedbe s sedanji prejemki razvrščenega italijanskega železniškega osebja. Celotni čisti mesečni zneski, obsegajoči plačo, položajno doklado in osebno draginjno doklado, redno izredno na dan 11. aprila s noviški 30% do 1. julija 1941 in 43% od 1. decembra 1941 vstevši morebitne čiste prirodne poviske (nezvišane) priznane od 11. aprila 1941 do 31. avgusta 1942, ne smejo presegati zneskov, ki so navedeni v primerjalni tabeli.

Zvaničniki obdržijo prejemke, ki so jih imeli dne 11. aprila 1941. Začasna vojna doklada se priznava v skupni višini 30% na temeljni prejemke od 1. julija do 30. novembra 1941 in 43% skupaj od 1. decembra 1941 dalje. Da bi se dosegle vsote po primerjalnih razpredelnicah, ni dopustno priznavati večje zvišanje kot 30, oziroma 43%. Od 1. septembra 1942 so ustavljena vsa napredovanja in priznanja od tega dne se štejejo v začasno vojno doklado, ostanjejo po upoštevanju pri odmeri pokojnine.

Povišanje rodbinskih draginjskih doklad

(rednih in izrednih), doklade eksekutivnega železniškega osebja in kakršnih koli drugih prejemkov ni dopustno. Zato se morajo izplačevati ti prejemki v izmeri, kakršni so bili 11. aprila 1941 in se menjajo samo s spremembo službenega kraja ali s spremembo v rodbini.

Če bi bili zneski, ki gredo na podstavi vzporedbe nižji kakor skupni znesek poviskov, priznanih z naredbama 5. julija 1941 in 25. januarja 1942, obdrži uslužbenec razliko kot doklado nad personam, ki je vstevna ob morebitnih nadaljnjih poviskih. V smislu naredb z dne 26. maj 1942 preveč izplačane vsote se morajo povrniti v celoti. Povračilo se izvrši v mesečnih obrokih po največ 30 lir.

Začasna vojna doklada in morebitna doklada nad personam ne gresta osebju za njegove odsotnosti od službe, razen če je odsotno zaradi rednega dopusta, bolezni do največ 30 dni ali zaradi nezgode v službi. Ti dokladi se ne vračunata pri določitvi pogrebne in podpore, ki gre ordiniskim članom pokojnega uslužbenca. Iz takega naslova morda preveč izplačanih zneskov pa ne bo treba vračati.

Nato so objavljene tudi primerjalne razpredelnice 1. za uradnike, 2. za postajno službo, 3. za vožno službo, 4. za vlečno službo, 5. za progovno službo in delavniško službo.

Očistimo jezik peg!

Doprinos k staremu in hvalevrednemu prizadevanju

So ljudje, ki se zelo radi poslužujejo tujk. Srečate jih med strokovnjaki vseh vrst, najdete pa jih tudi med ljudmi, ki se zavedajo pomanjkljivosti v splošni izobrazbi in se jim zdi, da se izražajo bolj razumljivo, če se poslužujejo tujk. Precej takih je med športniki, kar je tem bolj razumljivo, ker so skoraj vse panoge športa prinesli k nam iz inozemstva in tako sprejeli tudi tuje izraze. Šport je kolikor toliko mednarodna zadeva in nič čudnega ni, če je v športnem jeziku precej peg, neuglajenosti in razmeroma malo domačih izrazov za posamezne panoge, storitve in načine udejstvovanja.

Med slovenskim športom in med slovensko književnostjo je še vedno precej velik prepad, ki čaka premostitve. Medtem, ko imajo drugje po svetu tudi lepe športne povesti, v katerih opisujejo za jezik nadarjeni književniki doživljanje na tekmarh in podobno gradivo, lahko rečemo o naših razmerah, da je obdelano v leposlovju samo planinstvo, lov in delno tudi smučanje. In če prištevamo še nekaj redkih leposlovnih črtic — ali točneje povedano reportaž z nogometnih, plavalnih ali atletskih prireditel, smo nekako pri koncu lepega športnega branja.

Kdaj pa kdaj smo tudi med športniki opazili prizadevanje, da bi očistili jezik peg. Naš športni jezik je vsekakor že veliko lepši in sočnejši kakor je bil pred desetimi ali petnajstimi leti, vendar se mi zdi prav, da skušamo od časa do časa trebiti nepotrebne tuje ali vsaj opozarjati na pomanjkljivosti športnega izražanja. Pobuda, ki prihaja z različnih strani (v našem, kakor tudi v drugih ljubljanskih dnevnikih so že večkrat načenjali vprašanje lepega športnega jezika), bo morda ogrela tega ali onega jezikoslovca, ki se bo lotil telesnovzgojnega izrazoslovja.

Nekaj dni sem si izpisoval iz različnih športnih objav in dopisov, ki prihajajo v uredništvo nevšečne izraze. Približno trideset sem

jih nabral in stopil z njimi k prijatelju književniku na posvet. Drobček gradiva sem mu pokazal z namenom, da bi dobil vsaj za najpogostejše športne tuje kaj domačega in prikladnejšega.

Pomolil sem mu listič s temile besedami: turnir, table tenis, program, pretendent, kategorija, rival, revanšna tekma, kombinirano moštvo, standard, team, partija, rezultat, sekcija, disciplina, verifikacija itd.

»Čutim, da ni lepo in prav, če mrgolijo v športnih dopisih taki in podobni izrazi. Kolikor morem jih popravljam, vendar bi me zanimalo, kaj sodiš o športnih tujkah?«

»Marsikatera je nepotrebna in kaže samo pomanjkanje čuta za pravilno izražanje. So pa tudi besede, ki so v rabi po vsem svetu in katere je težko nadomestiti z domačimi. Res ne vem, kako bi rekel drugače za turnir, stadion, start, junior, senior. Preden ne dobimo izrazov, ki bi v vsem ustrezali, ne kaže drugače kakor uporabljati ustaljene.

Potem sva se lotila vrste besed, ki so v slovenskih poročilih vsekakor odvisne: program — spored, kategorija — razred, revanšna tekma — povratna tekma, rival — tekmeč, verifikirati — potrditi ali odobriti, disciplina — panoga ali vrsta (sporta), sekcija — odsek ali oddelek, rezultat — izid ali uspeh, dame — ženske itd. Gre torej za več ali manj vsakdanje tuje, ki so jih v književnem jeziku odpravili, v športnem pa se držijo kakor da so dobile veljavo ustaljenih strokovnih izrazov.

Nobenega razloga ni za to, da bi morali govoriti v športu o »pretendentih« za prvo mesto, o standard teamih, o kombiniranih moštvi, o damskem tekmovalstvu in podobnem. Veliko prijetnejše se berejo poročila, če uporabljamo za tuje domače izraze, ki so se uveljavili tudi na drugih področjih. Nekateri tudi lahko opišemo, če jih ne moremo pogodljivo prevesti, n. pr.: pretendent za prvo mesto je

KULTURNI OBZORNIK

Trubadur v »bibliofilski« izdaji

Novo, z vneto skrbjo obdelano in izpopolnjeno izdajo je tudi bolj košljivim ljubiteljem opernih umetnin odprla ljubljanska opera snovi, ko je znova poklicala v goste pravega veljavnega gosta, čeprav je po imenu skromnejši »gostič«. Ob uporičnosti, takih kakor je bila včerajšnja, se domala v slehernem gledališčem »kavali« zganijo spominke tipalke k vsem trubadurjem, kar jih je kdaj videl na našem odru ali kje drugje. Pa je naša človeška narava taka, da kakor sončna ura štejemo samo največje ure, ki jih potem skrbno etaliramo v skrito skrinjo velikih umetnostnih doživetij. Tako svetla ura je bila v naši operi tudi včeraj. Kratek pregled vseh dosedanjih naših trubadurjev bi nam izpričal, da smo ga dobili v posebnih »bibliofilskih« izdaji.

Trubadur stoji tako blizu širidža Verdijevih opernih stvaritev, da mu po tolikih opisih in popisih bodi glasbenih bodi dramatskih ne bi mogli več kaj prida dodati ali vzeti. Gre le še bolj za nekatere drobce, ki se jih gledalec takih ali drugačnih trubadurjev bolj živo zaveda. Za včerajšnjo gledalca je utegnil biti tak drobček v duhovitem funkcijskem razmerju med demoneško silo, ki žaja po maščevanju, in med tragično ljubeznijo, ki je njena žrtev: dim strastnejša je prva, tem pretečajnejša je druga. Z obsedenostjo Azucene vsa ta človeška drama stoji in pade.

Jože Gostič (Nemico): Trezno lahko sodimo, da imamo v njem pevca, ki nam je lahko v ponos. Človek mora biti vesel, kakšen ogromen napredek od prvih ljubljanskih nastopov ima danes za seboj. Iz njegovih širokih kretenj in gibov prav kmalu razbereš tisto dostojanstveno mirnost in pretehtano samozavest, ki je promagala vse živčne reakcije

mladostnih dni in mu daje tipične poteze velikih tenoristov po svetu.

Nekaj posebnega je Gostičev glas. (Tu radi prezremo tisto rahlo hripavo ozadje, ki je včeraj bila bolj ali manj težila vse pevce, kar je po tako nenadnem nastopu mrzljivega in vlažnejšega vremena prav umevno, saj je vlaga preprijala tudi težki, »sminkani operni zrak«.) Kakor kretneje tako se je razširil tudi njegov glas. Glas je velaren s čudovito mekko barvo. Celo v ff in v višjih legah lahko zasledimo neki »zametasti« »principal«, ki spominja na zadušeni »ton plaintif«. Ne glede na to, da njegov nastop poživlji in elektrizira še druge igralce, moramo tu poudariti, da je tudi naša iskrena želja, da bi ostal med nami.

Gđ. Heybalova (Leonora): Gostič je igralsko in glasovno močno ustrezala. Heybalova je delikatna pevka z nenavadno tenko izpolnjenim glasom. Skrben nastavek, spretna registracija pri naraščanju in imenitno obvladovanje zamirajoče melodične linije: vse to so njene posebne odlike.

Ga. Golobova (Azucena): Njena kreacija je v resnici tako popolna, da redkokje naletimo na bolj izvršen lik Azucene. Saj smo v njeni hipnotični obsedenosti videli trenutke tako prijetnega življenja, da je bilo težko oditi, kdaj igrala še stoji ob robu halucinacije in kdaj jo žgoča žaja po maščevanju spet pahne v čisto zavestno demonstracijo. Tej za ves dramatski konflikt bistveni vlogi, se je glas imenitno podal. Široki zastirali ali dobri v napetih trenutkih silovitost strastno barvo.

G. Janko (Luna): Soliden in umerjen, kakor zmeraj, le da mu je včerajšnja vlaga zlasti v požetku malo bolj nagajala.

G. Lupša (Ferrando), gđ. Barbičeva (Ines) in Kristančič (Rui) so v svojih manj zahtevnih vlogah zadovoljili.

Dirigiral je A. Neffat, režiral in sceniral Ciril Debevec, zbor pa ugledil R. Simoniti.

(Morda bo tudi zalega dobrohotna opomba, naj poslušalec nikar ne trgajo prizorov s ploščanjem. Taki vneti »klakerji« se komaj zavedajo, kako muč-

no je to za druge obiskovalce, za igralce in dirigenta. Nikar ne misli, da si ti edini, ki natanko veš, katere arije so najlepše in kdaj pride v njih zadnja nota!)

Vse v vsem: ta »bibliofilska« izdaja Trubadurja je bila skrbno urejena; Gostiču pa želimo, da bi ostal med nami, ker slutimo in čutimo, da bomo lahko doživeli še kaj takih lepih gostij.

Koncert v družini

Pod tem naslovom je priredila šola Glasbene Matice dva nastopa, ki sta hotela nazorno pokazati, kako bi se dali prirediti koncerti v družinskem krogu. Zato so nastopili ob tej priliki razni ansambli, na pr. več violinistov hkrati, klavir večročno, flauta in oboa ob spremljavi klavirja, silšali smo tudi deklamatorje itd. V kolikor so pa bili nastopi solistično izvedeni, jim je dajalo na odru zbrano poslušalstvo značaj domačnosti. V toliko sta pomenila ta dva nastopa prijetno spremembo, ki jo je tudi številno občinstvo toplo pozdravilo. Od nastopajočih omenimo samo nekatere.

Paternost Sonja je pokazala, da se zna uživati v skladbe čisto nasprotnih nastrojev. Korošec Ladko, ki je zapel arijo kneza Greminia iz »Oneginat«, je žel veliko odobravanje občinstva. Prav posebej moramo omeniti deklamatorje iz šole O. Sesta, ki so pokazali v svojem nastopu veliko gotovost, jasno izgovorjavo in izrazito mimiko; z deklamacijami so nastopili: Pfeifer Ciril, Podgoršek Vinko, Korošec Ladko in Gril Ludovika. — Od domačih avtorjev so bili na sporedu Pavčič, Santel, Sancin Mirca in Škerjanc.

Erjavec: Živalske podobe

Priredil prof. J. Logar. Cvetje z domačih in tujih logov 17. Založila Družba sv. Mohorja. — Ljubljana 1943. Str. 212.

V zbirki Cvetje smo dobili 2. zvezek Erjavčevega izbranega dela pod naslovom Živalske po-

dobe. Zvezek je precej obsežen, saj tudi predstavlja glavno Erjavčevo delo — prirodoopisne sestavke. Ob tem izboru šele prav začeti, kako je pisatelj spretno družil strokovno znanje in umetniško oblikovanje. Saj je res, da so to prirodoopisni sestavki, a nič manj niso leposlovni, ko pa iz vsake podobe diha toliko srčne topline, osebne zavzetosti, ljubezni do človeka in živali, vere v dobroto in plemenitost! Res je zvezek narasel nekoliko preko navadnega obsega, ali bilo bi res škoda, da ne bi poznali pravega Erjavca, boljšega od pripovednika. Tudi v jezikovnem pogledu so podobe vzorne in morejo služiti za šolo lepega sloga. Ob teh podobah naj bi se mladina učila pisati tudi o vsakdanjih stvareh. Le pogledite, kako skrbno so izdelani n. pr. uvodi, kako zna z njimi zbuiditi pravo zanimanje in občutje, da človek bere s pravo ubranostjo! Pa primerjajte današnje nerodnosti v podobnih sestavkih!

Zato nič ne dvomimo, da bo ta zvezek zelo dobrodošel šol, zlasti nižjim razredom. Deloma jim bo pomožno berilo za prirodoopis, še bolj pa zbirka zgledov za vajo v spisovanju, šola v umetnosti pisanja.

V zvezku imamo novost, da nam prinaša namesto podobe (to prinaša že 1. zvezek Erjavca hkrati z življenjepisom) pregled Erjavčevega dela in življenja v časovni zaporednosti. Estetsko bi si v knjigi seveda bolj želeli podobe, a praktičen je tak pregled vsekakor. Morda bi mu poiskali povsod primerne prostora, čeprav je podoba v zvezku.

V uvodu razbira prireditelj glavne poteze Erjavčevega prirodoopisnega ustvarjanja. Dobro je označena miselnost in čustvena vsebina njegovega dela. Med vprašanji in nalogami je nekaj prav posrečenih, namenjenih že zrelim ljudem in vrednih, da dobijo primernih obdelovalcev.

Tako smo dobili nov zvezek v zbirki Cvetja in želimo, da bi se načrt, ki je podan v knjigi, čimprej uresničil. (Cena 17. zvezku broš. 14 lir, vez. 24 lir.)

Drobne novice

Koledar

Sobota, 1. velikega travna: Filip in Jakob, apostola; Berta, sveta žena; Ziga, kralj in mučenec.

Nedelja, 2. malega travna: Bela nedelja; Atanazij, škof in cerkveni učenik; Eva, sveta žena in mučenica.

Zgodovinski paberki

1. velikega travna:

L. 1218 se je rodil Rudolf Habsburški, ki je L. 1264 podedoval posest grofov iz Kyburga in postal najmočnejši gospod v gornjem Porenju. L. 1273 so ga volilni knezi izvolili za nemškega kralja. Premisel Htokar, češki kralj, ki je v letih 1246—1269 združil večino slovenske zemlje in ustvaril državo, ki je segala od Krkonošev do Jadrana, ni maral priznati Rudolfa za nemškega kralja in svojega fevdnega gospoda. Toda Rudolf ni odnehal, zahteval je od češkega kralja, da sprejme od njega v fevd Češko in Moravsko ter vrne vse ozemlje, ki ga je pridobil v dobi od L. 1246. Otokar se je sicer upiral, pa se je moral vdati (1267). A mir ni trajal dolgo, čez dve leti se je vojna znova vnela. Pri Durenkrutu na Moravskem je izgubil Otokar bitko in življenje. Bitka pri Durenkrutu je rojstni dan habshurske monarhije. Rudolf je namreč podelil večino alpskih dežel v fevd svojemu sinu Albrechtu, njegovi potomci so raztegnili svojo oblast do morja in vladali naši zemlji do 1918. Rudolf je umrl 1291 v Speyru.

L. 1227 je koroški vojvoda Spanheimovec Bernard (1202—1256) pozdravil viteza Lichtensteina z besedami »Bug vas primi, gralva Venus«, znamenje, da so na dvoru koroškega vojvode že v prvi polovici 13. stoletja govorili slovensko.

L. 1851 se je rodil v Šabcu pisatelj Laza Lazarevič. Doštudiral je medicino in služil nato kot vojaški zdravnik, umrl je 1890 v Beogradu. Svoje knjižno delo je začel kot glasnik novih idej, toda borbenost ni prijala njegovih tihi in v bistvu idealistični naravi; od tod idealistični realizem v njegovih delih. S svojimi povesti se je povzpel v prve vrste srbske književnosti.

Novi grobovi

† Na Viru pri Domžalah je mirno v Gospodu zaspal gospod Franc Abé, posestnik in mizarški mojster. Bolehal je dolgo vrsto let za posledicami prve svetovne vojne, ko je bil v ujetništvu do leta 1920. Bil je veren krščanski mož in splošno priljubljen, posebno zaradi svoje ustrežljivosti in družabnosti. Pokopali so ga na veliko nedeljo na župnem pokopališču v Dobu. Naj se spočije v Bogu! Njegovi ženi in sinu — litografu — naše iskreno sožalje!

† V Sobru pri Mariboru je 24. aprila za vedno zatisnila svoje oči gospa Marija Hlade, posestnica. Pokopali so jo na tamkajšnjem pokopališču pri Sv. Križu. Naj počiva v miru! Žalujočim naše iskreno sožalje!

Dve novi važni knjižici:

MARIJINO SRCE

(spisal župnik Filipič) in

PASTIRSKO PISMO

Ljubljanskega škofa za leto 1943.

Cena 1 lila

Dvojni jubilej v Ažmanovi trgovini

Skoraj 100 let (od L. 1848) je rodovina Peterka lastnik znane trgovine »Pri Ažmanu«. Dolga desetletja je bila nastanjena v Kresiji, zadnja leta pa uživa gostoljubno streho v škofevem dvorcu. Letos, 25. aprila, je praznovala poslovodkinja gospodična Malka petdesetletnico, gospodična Rezka pa

isti dan štiridesetletnico, odkar sta v neprestani službi pri istem podjetju. Medsebojna ljubezen, medsebojno zaupanje lastnice in uslužbenk je rodilo ta izredni jubilej. Cenjene gospe Ažmanove, lastnice trgovine, so skrbela vsa ta leta, da so bile uslužbenke ne služkinje, temveč kakor prave članice družine. Saj jih zato že desetletja nihče več ne kliče po njihovem primku; vsakdo jih pozna le kot Ažmanovo Malko, kot Ažmanovo Rez-

ko. Imajo lepo, udobno stanovanje — s svojo lastno kuhinjo; že od nekdaj hodijo na vsakoletni daljši dopust, preiskrbljene so za starost. Gospe lastnice so že izvajale predpise javnih nameščenec v najpopolnejši obliki, ko drugi o njih še sanjali niso. Nasprotno pa obe jubilejntinji skrbita, delata, se trudita za trgovino, kakor bi bila trgovina njihova. Kdor ne pozna globlje razmer, je prepričan, da sta gospodični Malka in Rezka lastnici trgovine. Tako zvesto in skrbno delata v trgovini! Kdo more prešteti vse podpore, darila, ki so jih jubilejntinje v teku desetletij darovale siromakom in potrebnim. Najbrže same ne vedo, kolikokrat so bile birmanske botre, kolikokrat na novi maši Vsa ta dobra dela in požrtvovalno delo gospodične Rezke v stolnici je prinašalo trgovini najobilnejše blagoslov božji. Ne pozabimo, da že vsa desetletja visi v trgovini na častnem mestu slika Marijina. Pod Marijinim varstvom se je razvijala trgovina, pod njenim varstvom pa tudi cvetela medsebojna ljubezen lastnice in uslužbenk. Daj Bog po Mariji, da bomo čez deset let praznovali še šestdeset- in petdesetletnico gospodični Malki in Rezki!

— Danes, v soboto, 1. maja ob 7 zjutraj so po vseh ljubljanskih cerkvah svete maše za dober uspeh posvetitev brezmadežnemu Marijinemu Srcu. Naj bi se verniki v čim večjem številu udeležili teh sv. maš.

— Gg. župnikom. Addenda ad Directorium Labacense: Die 4. Maii fer. 3. applicanda est Missa pro populo (a parochis Labaci pro 24. April, a parochis extra Labac, pro die 1. Maii); die 5. Maii fer. 4. a parochis Labaci (pro die 1. Maii). — Škofjski ordinarij.

— Najniška pobožnost za Lavantince. Duhovniki in verniki iz lavantinske škofije se vabijo za nedeljo, 9. maja 1943 v cerkev Marije Pomočnice na Rakovniku, kjer bo ob pol 17 (pol 5) popoldne pridiga, pete lavretanske liturgije in posvetitev brezmadežnemu Srcu Marijinemu.

Iz dela in življenja - od tu in tam

Z Gorenjskega

Skrb Korošcev za vojake. Gauleiter dr. Reiner je sporočil, da so v zadnjem letu na Koroškem izročili Korošci na fronto odhajajočim vojakom in na dopust prihajajočim vojakom 39.150 zavojev daril, dalje je vojna pošta poslala na fronto s Koroškega 29.320 enokilogramskih zavojev. Na fronto poslani zavoji so potovali vsega skupaj v 13 vagonih. Od tega so dobili gorski lovci na severu 9 vagonov, Tistim, ki so bili poslani na službo in delo na Gorenjsko, je bilo poslanih s Koroške 11.500 zavojev. Za božič L. 1942 so dobili vojaki v bolnišnicah na Koroškem 2900 zavojev. Dalje je dobilo 1130 žena in mater padlih vojakov posebne božične zavoje. Izdelovanje igrač je dalo 14 vagonov igrač, ki so bile razdeljene otrokom v vojni padlih in na fronti se borečih vojakov.

Poletne počitnice v treh skupinah. Nemški minister za preprosto je za letošnje počitnice dal naslednje smernice: Tri skupine poletnih počitnic se morajo ohraniti. Dobile so zdaj še večji pomen zaradi tega, da šolarji naenkrat preveč ne obremenijo železniškega prometa. Posamezne skupine bodo šle na počitnice: prva 25. junija, druga 6. julija in tretja 15. julija. Skupno trajajo počitnice na leto 85 dni. Medtem ko so lanske božične počitnice trajale 22 dni in bo za veliko noč 11 prostih dni, ostane za poletne počitnice še 52 dni. Če so v posameznih pokrajinah božične in velikonočne počitnice znasale več kakor 33 dni, tedaj se morajo poletne počitnice za toliko skrajšati. Podaljšanje poletnih počitnic nad 52 dni ni v nobenem primeru dovoljeno.

Urad za matrike v Kamniku. Po združitvi okrajev Kamnik in Litija je bil ustanovljen urad za matrice kamniškega okrožja. Ta urad je bil prvi te vrste na Gorenjskem. V tem uradu hranijo vse farne matrice tega okrožja in jih tudi sproti izpolnjujejo. Urad je v posloplju, kjer so uradi delnega svetnika.

S Spodnjega Štajerskega

Povečani nasadi zelenjave na Štajerskem. V zadnjih letih so na vsem Štajerskem v veliki meri povečali nasade zelenjave. Medtem ko so leta 1938 pridelovali na Štajerskem, vstevši kasneje priključeno Spodnjo Štajersko, zelenjavo le na 350—400 ha, je v petih letih površina nasadov skoraj podvojenjena. Letošnjo pomlad bodo na vsem Štajerskem nasadili zelenjavo na 3200 ha, še posebej pa bodo posadili 250 ha za pridobivanje semen. V znatni meri je tu priredel Spodnja Štajerska, ki bo doprinesla lep delež v pridelovanju zelenjave.

Praznovanje 1. maja. Na Spodnjem Štajerskem bodo kakor po vsej Nemčiji proslavili 1. maj vsi delovni sloji. Bo dela prost dan in bodo tudi vse trgovine z živili kakor pekarije, mesarije itd. in celo mlekarne zaprte. Povsod bodo

Drobna ljubljanska kronika

Šmarnice v župnijski cerkvi sv. Cirila in Metoda za Bežigradom. Majniška pobožnost v naši župnijski cerkvi bodo vsak večer ob delavnikih in nedeljah ob pol 8. Pred liturgijami bo vsak večer kratek nagovor. Prilide vsi, da so bomo zbrani okoli Marije pripravljani na posvetitev našega ljudstva in naših družin Njenemu Presv. Srcu in si tako izprosil Njeno močno zaščito in varstvo.

Večer prave in čiste umetnosti nam bo sta nudila dva najodličnejša naša koncertanta pianist Anton Trost in violinist Jan Šlais. Združena v Ljubljanski komorni duo bosta koncertirala v ponedeljek, 2. t. m., ob 9 v veliki filharmonični dvorani. Izvajala bosta štiri sonate, ki so jih napisali Tartini, Mozart, Vomoška in Szymanowski. O skladateljih Vomoški in Szymanowskim smo že spregovorili nekaj besed. Danes opozarjamo na dela Tartinija in Mozarta. Sonata za violino in klavir, ki jo bosta izvajala naša umetnika, je v D-duru, ena izmed najlepših 42 Mozartovih sonat, ki kaže vso genialnost Mozartovega stila. Lahko rečemo, da je ta Sonata najbolj Mozartovska. Na koncert, ki bo nudil izreden umetniški užitek, opozarjamo. Predprodaja v knjigarni Glasbene Matice.

Akademija maturantov učiteljske šole bo v soboto, 8. maja, ob pol 7 zvečer v frančiškanski dvorani. Spored akademije je zelo pester. K obilni udeležbi vabimo.

Župnik iz evetnega vinograda jutri, v nedeljo, ob 4 popoldne v frančiškanski dvorani v režiji Milana Skrbinskega. — Opozorjamo, da je to zadnja predstava te krasne drame in jo vsakomur priporočamo. Preskrbite si pravčasno vstopnice v predpro-

daji v trgovini Štiligoz in jutri od 10—12 ter dva uri pred pričetkom pri blagajni frančiškanske dvorane.

Koncert na dveh klavirjih. Ki ga bosta izvajali pianistki Maria Bizjak-Valjalo in Silva Hrasovec, bo v petek, 7. maja, ob 7 zvečer v mali filharmonični dvorani. Na sporedu imata skladbe za dva klavirja, ki so jih napisali skladatelji Clementi, Tarenghi, Pjacioli, Chopin in Pjeller. Obe naši umetnici sta se že ponovno uveljavili na koncertih za dva klavirja, zato opozarjamo na njun ponovni koncertni nastop s popolnoma novim sporedom. Predprodaja od ponedeljka dalje v knjigarni Glasbene Matice.

Pevke in pevci akademskega cerkvenega zbora! V soboto, 1. maja, bo pevska vaja za akademsko službo božjo pri ob. frančiškanih ob 7 zvečer in prav tako vsako naslednjo soboto. Ob nedeljah ostanejo vaje ob 10 pred službo božjo kakor doslej. Vsi stari pevci pridite točno ob 7 zvečer in ob 10 popoldne. Dobrodošli na bo tudi vsakdo, ki bi želel sodelovati na novo pri tem zboru z redno udeležbo. Čas prijave pred začetkom pevskih vaj v pevski sobi.

Strojepisni tečaj in poseben stenografski — novi eni, dvo in trimesečni dnevni in večerni — se prične 4. maja. Specialna strojeplans šola: Največja moderna strojeplanska, raznovrstni pisalni stroji. — Pouk dopoldne, popoldne ali zvečer ne želi obiskovalcev. Učnina zmerna. Informacije in prijave dnevno: Trgovska ulica 15. — Christofor učni zavod, Domohebranska 15.

Dilaki-ine 3. in 4. razreda gimnazije ter 4. razreda meštanske šole prijavite se na posebne instrukcije v predmetih za malo ma-

turo. Ločeni oddelki po šolah in razredih! Učni honorar nizak. Poučujejo profesorji, strokovnjaki. Informacije in prijave dnevno dopoldne od 9—12, popoldne od 4—5. Specialne strokovne instrukcije za gimnazije in meštanske šole, Mussolinijev (Konkretni) trg št. 2, II. nadstropje, Središče mestal.

Kako krimlo kozo, je naslov predavanja, ki ga bo imel g. A. Kerševani v nedeljo, 2. maja ob 10 v društvenih prostorih na Gallusovem nabrežju. Vabljeni vsi kozejrežal in tisti, ki se premišlujejo, kako bi odpoprogli pomanjkanju mleka za dom.

Prodaja makulaturnega papirja. Italijanski Rdeči križ, avtonomna sekcija v Ljubljani, bo postopoma prodajal makulaturni papir (tekst, knjige itd.). Interesenti naj predložijo za tekoče leto obvezne ponudbe z navedbo cene za kilogram od 10. maja t. l. v pisarni IRK, Ulica Arletle Rea 2-11. Nakladanje, prevoz in razkladanje papirja v raznih krajih v območju Ljubljane grede na stroške kupca.

Semenarice so se preselile. Vse semenarice, ki so do nedavna prodajale svoja semena in razne zdravilne zeli na prostoru ob semenišču na Vodnikovem trgu, so se preselile in postavile svoje klope na prostoru ob stolni cerkvi, kjer se prejšnja leta razstavljali in prodajali mlečne izdelke mnogih proizvajalcev.

Ponesrečen v Ljubljani. Maček Anton, 11letni tovarjen sin, si je zlomil levo roko. — Petrič Anton, 35letni poštni poduradnik, se je ranil na desni nogi. — Kunaver dr. vsekaj v desno roko. — Aljaž Josko, 9letni sin trgovskega nameščenca, si je zlomil desno roko. — Josip 7letni zasnibnik, se je hudo poškodoval na glavi. — Žorž Gajdanič, 40letni upravitelj konjskih transportov, si je zlomil levo nogo.

— Društvo upokojenja učiteljstva ima svoj redni letni občni zbor v četrtek, dne 13. maja t. l., ob pol 4. uri popoldne v Učiteljski tiskarni v Ljubljani. Dnevni red običajen. Ako bi ob napovedani uri občni zbor ne bil sklepčen, se bo vršil drugi občni zbor pol ure pozneje v istem prostoru in z istim dnevnim redom pri vsakem številu navzočih društvnikov.

— Premog in drva pri tvrdki »Gorivo« — Karlovška 8. Lastnik Lojze Jeranič mlajši.

— Pohudih nalihi hladno. V četrtek od 4.30 naprej je ves dan neprestano lilo, kakor da bi se bile odprle kakšne vodne zatvornice. Deževalo je tja do 18.40, torej dobrih 14 ur. V tem času je padlo v mestu po dežeru na univerzi 47.6 mm dežja, tako do 7 v četrtek 9 mm in od 7 v četrtek tja do večera 38.6 mm. Padlo je v tem kratkem času mnogo več dežja, kakor pa je bilo vse ostale dneve v aprilu, ko je bilo v 10 deževnih dneh le 36.1 mm. Mnogi so glede na najlepše in neitoplejše aprilske dneve računali, da bo ta april odnesel prav nizko količino padavin, toda prav v slovo nam je apríl poslal mnogo mokrote. V 11 dneh je bilo letos 83.7 mm dežja, primerna količina, da je zemlja dobro namočena. Zaradi četrtekovega hudega deževja so vode povsod zelo narasle. Ljubljana je že v četrtek popoldne naglo naraščala, ponekod v gorenjem svojem toku je poplavila ob bregovih ležeča polja in travnike, prav tako ob izlivu pri Zalogu. Prav majhna pomladanska poveljena na Barju ni napravila nikake škode na njivah. Po hudem deževju se je v petek zjutraj ozračje zelo ohladilo, kar je pokazal tudi toplotomer, ko je bila zanačana najnižja temperatura s +3° C. V Trnovem na Opekarski cesti +2.1° C. V četrtek je bil zanačovan temperaturni maksimum +12° v mestu, +12.4° C v Trnovem. Barometer se je začel dvigati in je v petek zjutraj zanačoval stanje 765.6 mm. V petek je bilo zelo hladno, na Barju gosta megla. Na Krimu in drugih hribih je zapadel sneg.

— Nesreče na dežel. Tončka Eršova, 28letna žena ključavničarja v Višnji gori, je padla in si zlomila desno nogo. — Prav tako si je pri padcu zlomil desno nogo triletni sinček delavca v Stični Mirko Gregorič. — Ida Gogalova, 13letna hčerka krojaškega mojstra v D. M. v Polju, je padla s kolesa in si zlomila levo roko.

Iz Velikih Lašč

Vse knjige »Slovenčeve knjižnice« stalno v zalogi v trafikli Peterlin, Velike Lašče.

Za pobožnost zadostilnih prvih sobot v čast Marijinemu brezmadežnemu Srcu.

NOVOST

Rožni venec bl. Device Marije

Napisal Dr. Ivan Vrečar

Cena L 2—

Krasna knjižica s kratkimi jedrnatimi premišljevanji skrivnosti vseh treh delov Rožnega venca. Posebno primerno za pobožnost zadostilnih prvih sobot v čast Marijinemu brezmadežnemu Srcu in za skupne pobožnosti v družini.

Založba LJUDSKE KNJIGARNE, Ljubljana
Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

Iz Hrvaške

Italijansko predavanje v Zagrebu. V prostorih zagrebske ljudske univerze je imel te dni profesor Zavoda za italijansko kulturo dr. Aleksander Vigevani zanimivo predavanje pod naslovom: Italijanski kraji — Furlanija.

Obramba NDH. Hrvatsko časopisje objavlja poročilo o razpravi, ki je bila prejšnjo sredo pred zagrebskim naglim sodiščem. Na zatožni klopi je sedelo šest moških in en ženska, ki so bili vsi obtoženi, da so zbirali in nabavljali orožje in zdravilni material za odmetniške oddelke v posameznih hrvatskih krajih, nadalje, da so širili komunistično propagando in podpirali komunistične agitatorje. Naglo sodišče je vseh sedem obtožencev obsodilo na smrt. Nad petimi obtoženci, med katerimi je tudi omenjena ženska, je bila smrtna obsodba v zakonskem roku tudi izvršena, dva obsojenca sta pa bila od Poglavnika pomilostena ter jima je bila smrtna kazen spremenjena v dvajsetletno zaporno kazen.

Varčevanje s plinom. Zagrebska mestna plinarna je ugotovila, da se je v zadnjem času v Zagrebu znatno povečala poraba plina. Ker so strojne naprave v plinarni že z dosedaj porabo količine plina preobremenjene, je mestna plinarna opozorila vsa gospodinjstva, da je prekoračenje uporabe dovoljene količine plina najstrožje prepovedano. Kdor ne bo poslušal tega opozorila, mu bo mestna plinarna enostavno odvzela pravico do uporabe plina.

Mostarsko Blato je popolnoma suho. Hrvatski listi poročajo da se na Mostarskem Blatu voda zadržuje do pozne pomladi in šele v začetku poletja izgine. Zaradi tega se velika področja zemlje ne morejo obdelati. Letos pa se je zgodilo, da je že sedaj celo Mostarsko Blato osušeno. Nihče iz tamošnjih krajev ne pomni, da bi se voda tako zgodaj odtekla. Razlog je v dolgotrajni suši, ki postaja vse bolj nevarna za tamošnje kmetijstvo. Če v kratkem ne bo dežja, se bodo posledice suše hudo občutile.

Inž. vitez Frkovič obiskuje ranjence. Po naročilu Poglavnika NDH je prispeval v Sarajevo bivši hrvatski minister za gospodarstvo in rudarstvo ter sedanji član Državnega sveta inž. vitez Ivica Frkovič ter je obiskal vse tamošnje hrvatske vojne ranjence.

Iz Srbije

Nedičeva velikonočna poslanica srbskemu ljudstvu. Kakor za božične praznike, je tudi za letošnjo veliko noč srbski ministrski predsednik general Nedič izdal poslanico za srbsko ljudstvo. V njej ga znova opozarja na težke dni, ki jih je to ljudstvo moralo preživeti v zadnjih dveh letih po zaslugi lastnih ljudi, katerim so bili tuji interesi več, kakor pa življenje samega ljudstva. Ko govori o vseh dogodkih, ki so se v zadnjih dveh letih zgledali nad sedanjo Srbijo, pravi: »Gospod Bog nas je kaznoval, ker je bila vera naših očetov slaba in ker smo pozabili na preteklost. V našem ljudstvu je nastalo trpljenje, pojavila se je sramota in razbesnel se je razdiralni in rušilni nagon in zaslepienost in zgodilo se je to, kakor še nikdar poprej, da se je dvignil brat nad brata in da je sin pobijal lastnega očeta. Prišli smo do agonijske srbskega ljudstva. Danes se to ljudstvo jasno zaveda svojega položaja in gleda odkrito v bodočnost. Našlo je svojo pot. Svojo staro, srbsko pot. Trpelo je in delalo pokoro za svoje številne grehe, mnogo nesnage je odstranilo ter se je otreslo in zavrglo mnogo zmot in mnogo slabih prijateljev. Zato pa lahko tudi z zaupanjem gleda v svojo bodočnost.«

Za pomirjenje Srbije. Nemški poveljujoči general v Srbiji in vojaški poveljnik za to področje je za velikonočne praznike izdal naredbo, s katero poziva vse tiste, ki morebiti še skrivajo kako orožje, bodisi puške, revolverje, granate ali podobno orožje, da ga izročijo do 5. maja bodisi nemškimi ali bolgarskimi vojaškimi posadkam ali pa pristojnemu županu. Kdor bo do omenjenega roka izročil oblasti orožje, čeprav zato ni imel nobenega dovoljenja, ne bo kaznovan in se mu tudi drugače ne bo ničesar zgodilo. Kdor bi pa prešljal tudi ta zadnji poziv nemških vojaških oblasti, bo občutil vso strogost tozadevne nemške vojaške zakonodaje. Tako pravi omenjena naredba nemškega vojaškega poveljnika v Srbiji.

Gledališče

Opera:

Sobota, 1. maja, ob 18: »Trubadur«, Izven. Gostovanje tenorista Josipa Gostiča, elana zagrebske Opero. Cene od 40 lir navzdol.

Nedelja, 2. maja, ob 10: »Sirota Marko«. (Ohuti maček.) Zaključena predstava za GILJA. — Ob 16: »Janko in Metka«. Izven. Cene od 25 lir navzdol.

Zadnje gostovanje tenorista J. Gostiča. Danes se bo poslovlj naš odlični gost v partiji Manrica v Verdijevi operi »Trubadur«. Njegovo vsakokratno gostovanje je pri nas praznik pevke in izralske kulture in zapušča vselej globok vtis. Manrico je partija, ki jo je po vsej meri v gostovanju prvič pri nas. Z njo bo obogatilo občinstvo za novo veliko doživetje. Poleg Gostiča bomo slišali pri tej predstavi prvič kot Azuceno Elzo Karlovcova. Sopransko partijo Leonore bo pela Heyhalova, grofa Luno — Janko, Feranda — Lusa, Inas — Barbičeva, Ruiza — Kristančič. Dirigent A. Neffat, režija in scena C. Debovec, zborovodja R. Simoniti.

Drama:

Sobota, 1. maja, ob 17: »V času oblikanja«. Zaključena predstava za sojsko mladino. Nedelja, 2. maja, ob 15: »V času oblikanja«. Izven. Značajne cene od 15 lir navzdol. — Ob 17.30: »Jesene«. Izven. Značajne cene od 15 lir navzdol.

Premiera D'Annunzijevе pastirske tragedije »Jorjela hčl. Vsebinska te tridejanske drame, katere dejanje se godi v Abruzzu, ima za snov konflikt ljudstva in ljudskimi tridijanci, katerih artev postane dvoje mladih ljudi. Delo je režiral Milan Skrbinske, prevod je dr. Gradnika. Premiera bo v drugem majskem tednu.

Naznanila

FRANČISKANSKI ODER. — Nedelja, 2. maja, ob 4 popoldne: Spinal iz evetnega vinograda — drama v treh dejanjih. Režira: Milan Skrbinske. Predprodaja vstopnic v trgovini Štiligoz in jutri od 10—12 ter dva uri pred pričetkom predstave pri blagajni frančiškanske dvorane.

RADIO. Sobota, 1. maja: 7.30 Pesmi in napevi — 8 Napoved časa, poročila v italijanski — 12.30 Ploške — 12.30 Poročila v slovensčini — 12.45 Lahka glasba — 13 Napoved časa, poročila v italijanski — 13.10 Poročila vrhovnega poveljstva Oboroženih sil v slovensčini — 13.25 Znaane pesmi izvajala orkester, vodi dirigent Gorni Kramer — 14 Poročila v italijanski — 14.10 Koncert radijskega orkestra, vodi dirigent D. M. Šiljanec, operetna glasba — 15 Poročila v slovensčini — 15.15 Pokrajinski vestnik — 17 Napoved časa, poročila v italijanski — 17.15 Nove ploške »Cetra« — 17.55 Gospodinjstvo predavanje v slovensčini — 19.30 Poročila v slovensčini — 19.45 Politični komentar v slovensčini — 20 Napoved časa, poročila v italijanski — 20.30 Priporočila k zgodkom — 20.40 Koncert tenorista Antona Stadoljeva — 21.05 Koncert orkestra »Ljubljana« — 21.45 Klasični orkester vodi dirigent Manno — 22.30 Lahka glasba vodi dirigent Gallino.

LEKARNE. Nočno službo imajo lekarnar dr. Kinet, Beloislova cesta 43; mr. Trakoex, del. Mestni trg 4, in mr. Ustar, Selenburgova ulica 7. 22.45 Poročila v italijanski.

NEDELJSKO ZDRAVNIŠKO DEŽURNO SLUŽBO bo opravljal od sobote do 20. do ponedeljka do 8 zjutraj mestni višji zdravnik dr. Marjan A hčl in Ljubljana, Korytkova ulica 18.

S katere višine moreš skočiti s padalom?

Na področju letalstva je enako važno vprašanje za vojno ali mir, s katere višine je moči skočiti s padalom. V mirnem času je bilo še do nedavnega skakanje s padalom samo senzacija. V vojni dobi pa je moči s padali privedi posamezne vojake v sovražno ozemlje, da ondi povzročajo nemir. Prav zato so vojne uprave dognale, da bi bilo prav, če se ustanovijo v armadi posamezne čete padalcev, ki jih imajo zdaj, zlasti po uspehih nemških padalcev v Belgiji, na Nizozemskem in na Kreti, vse armade sveta.

Skok iz velike višine je jako važen, saj omogoča letalom, da ostanejo v veliki višini nevidni in jih sovražnik ne opazi tako brž. Vendar je pa pri tem to narobe, da cilj ne more biti natančno dosežen, in da se padalci preveč oddaljijo drug od drugega. Zatorej skakejo padalci z manjših višin z letal, a vsaj s tolikšnih, da se padalo vsaj med padanjem lahko odpre.

Tudi za skok v silo utegne biti važne velike višine, in sicer v vojni takrat, ko so letala obstreljevana ali o priliki bojev v zraku, v mirni dobi pa o priliki stratosfernih poletov. Zatorej so v raznih državah poedini pionirji prilagajali tozadevne poskuse, ki so jih utemeljili z znanstvenim dognanjem.

Ker je obstanek v višinah preko 6000 do 8000 metrov brez dihalnih naprav mogoč le za dobo časa, je treba višine, ki so nad temi metri, čim prej premostiti. Čas padanja (z odprtim padalom) traja od višine 12.000 metrov na 10.000 metrov približno 2 minuti 40 sekund, na 8000 metrov še 3 minute več in na 6000 metrov več ko 9 minut. Ta razdobja so tako dolga, da bi pri skoku z odprtim padalom zaradi pomanj-

kanja kisika brez dvoma nastopila višinska smrt in sicer že tedaj, ko bi padalec dosegel višino 9000 metrov. Mimo pomanjkanja kisika bi povzročil smrt tudi hud mraz v teh višinah.

Da se te nevarnosti odtrani, je torej potrebno, da je doba bivanja v teh višinah čim krajša.

Zatorej so dognali, da je treba skočiti iz letala z zaprtim padalom in ga odpreti šele v nižjih višinah. Padalna brzina (z zaprtim padalom) je pač mnogo večja kot brzina spuščanja in znaša pri skoku z višine 12.000 do 10.000 metrov le 22 sekund, do 8000 metrov že 46 sekund, do 6000 metrov pa 73 sekund.

Ta brzina je tako velika, da je rezerva časa zadostna in se s pridrževanjem dihanja lahko še poveča. Nevarnostna meja bi bila tu še pri 9000 m, pri 7000 m pa bi bila že dosežena varnost. Skok z višine 12.000 metrov bi moral biti torej teoretično izvedljiv, če bi se prvih 5000 metrov v prostem padcu (pri zaprtim padalu) premostilo v 1 minuti in bi se padalo šele potem odprlo.

To teoretično, znanstveno dognanje se dozdva nemogoče, pa je vendar tudi praktično preizkušeno. Že pred petimi leti je neki padalec skočil z višine 11.500 metrov, spuščal se je v prostem padcu 11.000 metrov dolgo in je šele 200 metrov nad zemljo odprl padalo. Pri mnogih nadaljnjih skokih, celo z večjih višin, se je odteje izkazalo, da so taki skoki s prostim padanjem z višine več tisoč metrov lahko izvedljivi, ne da bi to kaj zdravju škodovalo. In tako je dandanes skok iz stratosfere že manjša senzacija, kot so bili pred petdesetimi leti skoki iz balonov.

Poslednji bizoni v Evropi

V velikanskih pragozdovih pri Bjalovici, ki so jih že pred več desetletji razglasili kot »zaščiteno ozemlje za živali«, živijo poslednji zastopniki izumirajočih bizonov ali turfov. Tu, v tem neskončnem zaščitnem ozemlju, ki meri 120.000 hektarjev, je mnogo močvirja in prastarih gozdov, so barja, obdana z griči in višavjem, je polno travnikov, ki se po njih pretakajo reke in jezera. Štiri sto let stari hrasti, mogočni borovi in debele jelke kipijo v nebo. Spodaj je nepretrgno goščavje; tu je resnični pragozd sredi Evrope.

V 13. stoletju je blizu te divjine ustanovil knez Volinski obmejno utrdbo proti Poljski in Litvi. Kasneje je nastalo tu mesto Belovež, ki je oddaljeno 25 km od železniške proge za v Varšavo. Ker to ozemlje ni bilo primerno za človeška bivališča, so se ljudje tega kraja izogibali, in tako je postala ta pokrajina zatočišče živali in zlasti turfov ali bizonov.

Bizoni spadajo k prežvekovalcem; značilni so po rogovi, ki jim štrlijo naprej in po dolgi mehki grivi na čelu, glavi in vratu. Biki so visoki 1,08 metra, dolgi 2,05 metra in teški 600 do 800 kg; krave so malo manjše. Telo je pokrito z gosto, svetlorjavno dlako. Živali živijo v čredah pa 15 do 20 glav skupaj, pozimi pa so črede manjše. Zjutraj in zvečer hojčajo na pašo in se preživljajo s travo, listjem, popjem in hrastovo skorjo.

Ce človek opazuje čredo, ki se mirno pase, se mu zadi, da ima pred seboj čredo navadne goveje živine, čredo krav, volov in telčkov. A čim živali čdo razdraži ali napade, tedaj so bizoni nevarni nasprotniki in gorje tistemu, ki planejo nanj! Če ga bizoni ne pobodajo z rogovi, pa ga potepajo z nogami.

Krave imajo le na tri leta po eno tele in šele čez 8 do 9 let doraste mlada žival. Bizoni živijo po 40 do 50 let. Dokler so biki še krepki, se pasejo s čredo vred. A čim se postarajo in oslabilijo, živijo sam zase in so tedaj jako razdražljivi in nagle jeze. Tak samotar in posebej se izogiba družbe in napade slehernega bizona, ki se mu približa. Celo svoje prejšnje prijatelje, stare čuvaje, ki jih pozna že iz otroških let, skuša napasti če jih o priliki sreča, ko vršijo svojo službo. Če je že lov na bizona sploh nevaren lov, pa je tem bolj huda zadeva, če sreča lovec bizona-samotarja. O priliki nekega dvornega lovea je neki ruski veliki knez zašel na jaso in je zagledal, kako je stopil iz goščavja star bizon. Komaj je zagledal velikega kneza, ki je besno planil proti njemu. Knez se je tako ustrašil, da je vrgel puško proč in stekel proti hrastu in je brž splezal nanj. Bizon je divjal pod hrastom, in trajalo je precej dolgo, preden se je pomiril in šel dalje svojo pot. Veliki knez se pa le še ni upal splezati s hrasta, dokler niso prišli njegovi lovci, ki so ga od strahu vsega otrplega odvedli s seboj.

V tem prirodnem parku, ki so nanj pazile vse carske vlade in ki nanj celo boljševiki niso

Nehvaležnost je zmeraj neke vrste slabost. Nikoli ni elisati, da bi bili poštenjaki nehvaležni. (Goethe.)

pozabili, živijo tudi jeleni, risi, volkovi, divji petelini in druga zverjad. Leta 1863 je bilo tu še 874 bizonov. Številni dvorni lovi so jih precej iztrebili, prav tako je bivša svetovna vojna in ta vojna skrčila njih število, tako da je danes v teh gozdovih le še 20 bizonov — ki so poslednji svojega rodu.

Starinski predalnik

Pri hiši imamo starinski predalnik. Lep je in dobro ohranjen. Toda širok je in obavten: kamor ga postavimo, nam je v napotje: povsod se zadevamo obenj. Iz sobe v sobo ga porivamo, a povsod nam dela zgašo. Samosvoj je in se ne poda modernemu pohištvu. Zaradi spomina na staro mater se ga ogiblamo. Zaradi predalov nam sicer pride prav: veliko stvari spravimo vanj, — toda njegova obsebnost nas moti.

Takšnega predalnika odžagamo s hrbtno za kakšnih 20 do 25 cm iz poltiranih desek naredimo polico, ki jo postavimo na predalnik. Predalnik je zdaj ožji in ga lahko pritisnemo k zidu v predsobi ali v spalnici, pa tudi v jedilnici nam ne bo delal smote, ako bo stal bolj na samem. V predalec shranimo nogavice, krpe, perilo za krpanje in drugo drobnarijo. Predalec pregradimo z lepenko. Dva enaka kosa lepenke nekoliko upognemo ter postavimo v predal tako, da se hrbta lepenke stikata. Tam, kjer se lepenka stika, nastaneta dva majhna predalčka, kamor spravimo bombaž za krpanje nogavic.

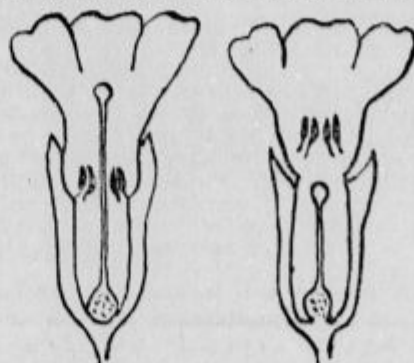
Na priložnost slikal štiri lične in primere pomladanske obleke, ki so priljubene za sleherni vreme. Na desni zgoraj je obleka, tej dobi primerec plaše.

5 MINUT BOTANIKE

Skrivno življenje prvih pomladnih cvetk.

Toplo sonce privablja vedno več novih cvetk iz naročja zemlje. Beli, rumeni in modri so njih cvetovi. Pozneje, ko je sonce močnejše in so dnevi daljši, se odpirajo cvetke z vijoličnimi cvetovi, nazadnje z rdečimi.

Med prve znanilke toplih pomladnih dni štejejo poleg zvončkov tudi rumenoglave trobentice. Trobentčni cvetovi so čudovito ustvarjeni. Uničimo nekaj cvetk in pogledimo njih ustroj. Pri nekaterih cvetovih vidimo, da ima trobentica kratak pestični vrat, ki se konča v brazdo pri razširjenem delu cvetne čaše. Prašni mešički so pritrjeni na kratkih nožicah na notranji strani razširjenega cveta in stojijo pre-

cej više od brazde. Na sosednem cvetu pa je pestični vrat zelo dolg, tako da gleda brazda skoro iz cveta, prašniki pa so pomaknjeni še niže. Ta način gradnje cvetov imenujemo heterostylijo (glej sliko).

Cvetna čaša trobentice je prav tako široka, da more svet, debeloglavi čmrlj, vtakniti svojo glavo v cvet. Tudi dolžina njegovega sladkosnednega rilčka odgovarja globini čaše.

Recimo da obišče čmrlj najprej cvet s kratkim pestičem. Ker so tu prašniki višji, si pri trudu, da bi dosegel zaželjeno medeno kapljico, oprši glavo s cvetnim prahom. Do brazde pa ne more, ker leži pregloboko. Na prihodnjem cvetu z na dolgem vratu stoječo brazdo, pa mora najprej s svojo od cvetnega prahu rumeno glavo odriniti brazdo, da pride do medu. Na ta način oprši brazdo vedno le s prahom tujega cveta, kar ima za posledico krepak in zdrav zarod.

Tudi vrbe so kaj zagonetne. Pri nas so te dvo-dnevne rastline izrazite vetrocvetke. Cvetni prah je lepljiv in ga veter ne more prenašati. Zaradi tega izločajo obojni vrbovi cvetovi med, ki ga nabirajo pridne čebelice in s tem opršujejo cvetove. Toda, ker je vrba zelo trdoživa rastlina, se razširja daleč na sever, kjer ni čebelic. Tam bi morala rastlina žalostno končati, ker veter ne more odriniti in nositi lepljivega prahu. A vrba si zna pomagati. Namesto lepljivega, ustvarja suh cvetni prah, ki ga veter lahko nosi na ženske cvetove.

Pa še nekaj čudovitega se včasih, čeprav bolj redko, izmislijo vrbe. Kar čez zimo se ženski grm premisli in postane polnovreden mož ali obratno. Koliko pisanja bi bilo, če bi se to tudi pri ljudeh dogajalo. V kraljestvu rož pa je vse mogoče.

Še vijolice, te ponižne cvetke ne moremo pozabiti. Iz skritih prostorčkov nas s svojimi opojnimi vonjavami pozdravljajo.

Tudi te cvetke željno časaajo svatov, krilatih žuželk, da bi jim v zameno za sladki med prinesle čudotvornega prahu. A zgodi se, da zaradi ostrega mraza čebelice ne morejo poleteti in nabirati. Tedaj cvetovi zvenijo, ne da bi se jim uresničila tiha želja po materinstvu. Vendar dobri Bog ne pusti, da bi ostale vijolice brez materinske sreče. Ko postane topleje, odžene vijolice nove cvetove, brez vonja in svatovskega oblačila, v a zaprtem cvetu se dogodi tiha sreča, ki jo cvet varuje in hrani, dokler vroče sonce ne porjavi drobna semenska zrnca, iz katerih bo naslednjo pomlad vzklila mala jolica.

Piké za okras poletnih oblek

Na vse načine uporabljaj današnja moda okraske iz pikéja. Tako za naprsnike (plastrone), za zaplestnice, velike žepce, ovratnike, za naplečnike ali mornariške ovratnike in ko obrobke. Neskončna je dalje vrsta najrazličnejših trakev, cvetic, pentelj ali šapoteljnov, ki dajejo oblekam in kostumom poseben čar. Moderni so celo bareti iz pikéja in pikejaste bluze, ki se zlasti prilagajajo temnemu kostumu. Vsi ti okraski so že zato važni, ker je pomladanska moda zlasti v znamenju črno-bele barve. Saj skoraj ni obleke, ki bi tako gosposko vplivala, kot je kako črna oblačila z belo garnituro iz pikéja. Kdor je spreten, si ugne takve garniture sam pripraviti. Potrebno blago brez dvoma najdeš v kakem zaboji ali kakih skrinjli, omari. Kar pregledaj — in prišla bodo na dan oblačila, ki ste že zdavnaj pozabili nanj!

Trije zlati lasje DEPAVSEVEDA

Spisal Karel Jaromir Erben

KO ZJUTRAJ ZABUČI VETER, SE V NAROČJU SVOJE MATERE ZBUDI — NAMESTO STARČKA — KRASNO DETECE, BOZJE SONCE. »ZBOGOM!« REČE IN ZLETI SKOZI OKNO NA VZHODNO STRAN.

STARKA ODKRIJE KAD IN REČE PLAVACKU: »TU IMAŠ TRI ZLATE LASE, KAJ PA JE REKEL MOJ SIN, SI PA SLIŠAL. ZBOGOM, KAJTI NE BOVA SE VIDELA VEC!« PLAVACEK SE ZAHVALI STARKI IN ODIDE.

Č?R?K?O?V?N?I?C?A

a — a — b — b — c — c — d — d — e — e — g — g — i — i — k — k — l — l — n — n — o — o — p — p — r — r — s — s — t — t — z

En
en
en
en
en

Iz 30 črk poleg danih dveh sestavi 6 besed, ki pomenijo (v drugačnem redu) naslednje: mesto v Zgor. Italiji; mesto na Slovaškem; kemična prvina (tuj.); mesto ob Renu; pokrajina ob lnu; zadušbipa v Srbiji.

Rešitev z dne 25. aprila: Emerson, demagog; Cremona; Telemah; San Remo; Polifem.

TRUDNI IN OBTEŽENI

Ali bo sploh prišel iz hiše? Večer je že. Simon, gorečnik, v svoji skrbi za ljubljenejšega Mojstra, ne bo pustil, da odide iz hiše.

Cakajo. Vsaka tožba je umolknila. Le zadržani vzdih pričakovanja hiti med vrstami.

Tedaj se odpro vrata. Bela postava se pojavi. Na pragu...

Za trenutek zastanejo srčni utripi... potem izdih, kakor olajšanje in hudi bolečini. Tu je! O, ne zavrača jih — Čudodelnik, Pomočnik, Dobrotnik, Prijatelj!

»Jezus, sin Davidov, usmili se nas! Eden, edin glas je zastokal pridno. Trije, dvajset, sto jih je povzelo ta klic. Razširil se je v boleči krik trepetnega človeštva.

Oči so zablistele v novem upanju. Roke so se stegnile, proseče, iskreno, utrujeno, boječe, vihravo, zaupno...

V božanstvenem miru in veličini stoji Gospod pred njimi. Z dolgim in širokim pogledom objame to, na tako mal košček zemlje zbrano bedo, vso telesno in duševno bolelost pred Seboj. In za tem polkrogom gleda tisoče in

milijone še nerojenih, ki bodo nosili enako gorje... In tudi vsi ti dvigajo proseče roke k Njemu.

Njegovo Srce gane ta grozna skupna bol, pod katero stoka, ječi in prosi vse človeštvo. Neskončno usmiljenje žari iz Njegovih oči; brezna dobrote se kažejo v njih. In s Svojo blago besedo in milim glasom, v katerem trepete prekipeljavajoče usmiljenje in hrepenenja ljubezen, spregovori besede, ki so se samo enkrat slišale na svetu:

»Pridite k meni vsi, ki ste trudni in obteženi, jaz vas bom poživil!«

Počasi stopa med vrstami. Vsi trudni in obteženi čutijo njegovo roko na svojem čelu... slišijo z grozo in istočasno z veseljem besede: »Bodi potolažen!« — »Zgodi se ti, kakor želiš!« — »Ne boj se!« — »Vstani in hodi!« — »Zgodi se ti, kakor si veroval!« — »Ne jokaj!« — »Hočem, bodi čist!« — »Odpuščen si ti tvoji grehi!« — »Pojdi v mir!«

Ti Edini, Dobri, Ti zadnja tolažba... reci, ali mar ne velja tudi nam Tvoja

beseda: »Pridite k meni vsi, ki ste trudni in obteženi; vi vsi, ki se opotekate pod težo svojih dolžnosti; ki čutite telesno slabost in bodočo bolečino; ki jokate zaradi izdane ljubezni, zaradi razočaranja in nehvaležnosti, ki trepetate v duševnih mukah; ki se borite za mir in čistost; ki se borite v samotji, v nerazumevanju in temoti; ki poznate molk in noči brez spanja in razdor med ljubečimi srci; ki v bolečini vodite vsakdanje boje za rešnico; ki se grozite nad večnostnimi vprašanji, nad božjimi skrivnostmi — vi vsi, pridite k meni in v vas bom poživil! In našli boste mir svojim dušam!«

Gospod, h komu naj gremo, ako ue k Tebi? Ali nam morejo ljudje pomagati in nas tolažiti?... Ah, kako redko-kdaj je to, da bi nam tudi naši najbližji in najljubši mogli pomagati in nas potolažiti, pa četudi samo za kratak čas! Kako hitro smo zapuščeni! Naša usoda je, da nas ljubezen polk in da ji mi povzročamo bolečino!... In če bi tudi to ne bilo: najgloblja vprašanja našega bistva nam tudi najdražji človek ne more razvozlati. Pred zadnjo in največjo stisko pa stoji človek kakor pred močnim in neprehodnim zidom... In nekoč pride ura, ko najljubša roka, ki nas je vodila, omahne iz naše in tedaj grabimo v prazno — ako se nismo še pravi čas naslonili na Tebe, Gospodi!

Jezus Nazareški, Ti učlovečena do-

brota. Ti naš pomočnik s toplim in mehkočutečim srcem, Ti, ki vse razumeš — tudi danes prihajajo k Tebi trudni in — oh — kako obteženi; Človeške roke se stezajo k Tebi — o tako številne, tako mnoge! Zaupljive otroške ročice, vse brez moči... ali jih nočeš voditi? Vele, trepetajoče roke starčkov... daj jim vendar palico večnega upanja! Bledje in shujšane roke bolnikov... take, ki si jih nekoč tolikokrat prijel v svoje svete roke in spregovoril: »Kakor si veroval, naj se ti zgodi!« — Mlade, delavne roke, ki se jim hoče dela in izdelane, žuljave, ki že skoraj ne morejo več nositi življenjske peze — kaj jim nočeš pomagati? Nežne, mladostne roke, s trzajočimi prsti, ki tako radi segajo po blestečih a strupenih cvetovih — položajvanje belih, čistih lilij! Bele roke, polne hrepenenja, ki se do krvi bore za ideale, ki jih ne morejo doseči; pobožnih sklenjenih rok vernih molilcev, skrbil polne roke naših mater, proseče in žrtvujoče roke duhovnikov, skrbne roke žena — vse vse hočejo, da jih blagoslovijo! Močne, polne nepremagljivih sil, zveste roke borilcev, ki visoko dvigajo zastavo Kriza, pa bi vsoju s sovražnimi silami lahko omagali — daj, podpri jim roke, daj jim moči! Dvigajo se tudi roke, ki imajo komaj še moči in bodo zdaj zdaj omah-nile: dotik Tvojih svetih rok, jim bo dal novih moči! Nemirne roke, ki po-

noči leže na nemirnih srcih; nežne, blede, prozorne, ki se jim pozna, da vodijo iz njih žile k nemirnemu vedno vprašujočim, boleče utripajočim srcem... Gospod, kako bi se srce in roke umirile, ko bi položil Ti nanje svojo roko!

In se stezajo roke k Tebi, ki so že vse vlažne od solz, ki so pravkar se zakrivale jokajoče oči... in solze kesanja, žalosti, ljubezni se še svetlikajo na teh rokah kakor biseri. Pa tudi roke se dvigajo k Tebi, ki so stisnjene v pest in jih spremlja gnev in sovraštvo in celo sovraštvo do Tebe. — Gospod, Ti Dobri, Pohlevni, ako jih oklene Tvoje mile roke, se bodo tudi te roke naučile biti dobre, pohlevne, usmiljene.

Jezus Nazareški, Ti Rešenik, Ti Zveličar človeštva! Vsi ti trudni in obteženi, z bolelostjo obremenjeni, od hrepenenja bolni, od domotožja tesnobni prihajajo k Tebi! Saj si nekoč rekel: »Pridite k meni vsi, da vas poživim!« in si tudi rekel: »Našli boste mir svojim dušam!« »Saj Ti si mir, pri Tebi je varno in v Tebi so zasidrana človeška življenja v vseh viharjih! Pri Tebi se ustali vsako hrepenenje, v Tebi se konča vsaka bol! Ti si sebi sloneča sladkost in zadnje uresničenje vseh vprašanj — Ti, hrepenenje večnih višav, Ti, naša domovina po vsem življenjskem domotožju!

S. S. VAN DINE:

57

Umorjeni Kanarček

Markham je vstal, Vance pa ga je prijel za roko

»Nikar ne ugovarjajte!« je nadaljeval. »Saj boš prej ali slej že tako moral k njemu. Torej je najbolj pametno, če greš takoj.«

Odvedel je Markhama, ki se je nekoliko ustavil, na sredo sobe, s prosto roko pa je pomignil Heathu.

»Tudi vi, gospod narednik. Žal mi je, da imate toliko sitnosti. Vse to je moja krivda. Morala bi bil predvidevati vse to. Prava sramota je, da sem mislil samo na slike... Ali veste, kje stanuje Skeel?«

Heath je molče priklimal. Bil je kakor hipnotiziran zaradi čudnega Vancejevega vedenja.

»Nikar se ne igrajte! Vzemite s seboj Burkeja in Snitkina. Tukaj ju ni treba več... Nikogar ni več treba tukaj.«

Heath je vprašujoče pogledal Markhama, ker ni vedel, kaj naj stori. Bil je tako osupnjen, da se kar ni mogel znebiti. Markham mu je pokimal, češ, naj stori po Vancejevem navodilu in si brez besed oblekel plašč. Nekaj minut pozneje smo že sedeli vsi v Vancejevem avtomobilu. Tudi Snitkin je šel z nami. Swacker se je vrnil domov, Burke in Emery pa sta odšla v svoj urad, da tamkaj počakata na nadaljna navodila.

Skeel je stanoval na 35. cesti blizu East Ri-

vera, v neki zanemarjeni hiši, kjer so nekoč stanovali premožnejši ljudje. Zdaj je bila videti zanemarjena in razpadajoča. Povsod naokoli so bili kupi smeti in odpadkov. Na enem izmed oken pa je bil nalepljen list z napisom, da se tukaj oddajajo opremljene sobe.

Ko smo dospeli do hiše, je Heath skočil iz avtomobila in pogledal okrog sebe. Nenadoma je zagledal nekega možakarja s skuštranimi lasmi, ki je stal na drugi strani ceste. Pomignil mu je in ta se je previdno približal.

»Guilfoyle,« mi je dejal narednik, »obiskati nameravamo našega prijatelja. Kaj je novega? Zakaj se niste nič oglašali?«

Guilfoyle je o-supnil.

»Naročeno mi je bilo, naj telefoniram, ko bo odšel od doma, gospod narednik!« je nekoliko nestrpno vzklilnil Vance.

»Kje je njegova soba?« je Heath vprašal tovariša

»V drugem nadstropju, na zadnji strani.«

»Dobro. Pojdimo!... Vi pa dobro pazite medtem!«

»Bodite previdni!« je še opomnil Guilfoyle.

»Dobro vem, da je oborožen.«

Heath je prvi krenil po razdrapanih stopnicah, ki so vodile v vežo. Ne da bi pozvonil, je pograbil za ključ in to stresel. Vrata niso bila zaklenjena. Vstopili smo v nizke hodnik.

Neka ženska, ki je bila videti kakor prava čarovnica, stara kakih štirideset let, oblečena v umazano haljo, se je nenadoma prikazala pri nekih vratih in se nam opotekajoče se približala. Videlo se je, da jo je najin nenaden prihod zelo vznemirjal.

»Kaj pomeni to?« je zakričala s hripavim

glasom. »Ali se tako prihaja v hišo poštene gospe?« Tem besedam je sledila cela vrsta surovih priimkov.

Heath, ki ji je stal najbližje, ji je položil roko na usta in jo obzirno a odločno porinil v stran.

»Že prav. Kleopatra,« ji je dejal in krenil po stopnicah navzgor.

Hodnik v drugem nadstropju je bil tako slabo razsvetljen, da smo komaj našli vrata, ki so vodila v Skeelovo sobo.

Heath je pihel k tem vratom, segel z desnico v žep z drugo roko pa skušal odpreti vrata, ki pa so bila zaklenjena. Tedaj je močno potikal in se sklonil k ključavnicu, da bi prisluškoval. Snitkin je stal zadaj za njim in je tudi imel desnico v žepu. Mi trije pa smo ostali nekoliko zadaj.

Heath je potikal vdruči, tedaj pa se je oglašil Vance:

»Gospod narednik, nikar ne zgublajte časa s temi formalnostmi!«

»Mislim, da imate prav,« je po mučnem molku odgovoril Heath.

Heath se je zopet sklonil in skušal pogledati skozi ključavnico. Nato je vzel iz žepa neko konicasto pripravo in jo vtaknil v ključavnico.

»Prav imate... Ključa ni več.«

»Pomagajte mi, Snitkin!« je velel tovarišu.

Oba sta se z vso silo zaletela v vrata. Šele po tretjem sunku je ključavnica odletela.

Soba je bila skoraj v popolni temi. Vsi smo se za hip opotavljali, ko smo se znašli na pragu. Snitkin je tipaje šel preko sobe in odprl okno. Na desni strani je stala starinska postelja.

»Poglejte!« je vzklilnil Snitkin in pokazal z

iztegnjenim prstom proti postelji.

Planili smo v sobo. Ob vznožju postelje je ležalo sključeno Skeelovo truplo. Tudi on je bil zadavljen kakor Kanarček. Glava je bila sklonjena nazaj, obraz strašno spačen, roke razprte. Ena noga je visela raz posteljo in se je skoraj dotikala tal.

Heath je ves osupnjen opazoval truplo. Njegova ramena so se upognila. Z njegovega obraza je zginit običajen robat izraz.

»Moj Bog!« je vzklilnil prevzet od groze.

Tudi Markhama je ta prizor pretresel.

»Prav imaš, Vance!« Njegov glas je imel nenačuden prizvok. »To je strašno... Krvoločni volk se skriva v našem mestu...«

»Nikakor ne, prijatelj!« je odvrnil Vance in pazljivo gledal truplo. »Ni to volk, pač pa človeško bitje: človek, ki je zmožen iti do skrajnosti, a popolnoma normalen in logičen... o satansko logičen!...«

XXIV.

Aretacija.

(Nedelja pop. — Ponedeljek zjutraj, 16.—17. sept.)

Preiskavo o Skeelovem umoru so oblasti izvedle z veliko energijo. Doktor Doremus je kmalu dospel in izjavil, da je bil zločin izvršen med deseto uro in polnočjo. Vance je vztrajal na tem, da zasluijo vse, ki so imeli prijateljske zveze z gospodično O'ell: Manixa, Lindquista, Cleaverja in Spolswoodeja. Hotel je vedeti, kje so bili prejšnji večer med časom, ko se je dogodil zločin. Markham je takoj pristal na to in poveril to nalogo Heathu. Heath je pozval nemudoma štiri svoje najboljše ljudi in jih poslal na poizvedovanje.

Sport

Plavalci se dramijo

Skoraj neverjetno se zdi, je pa res, da prihajajo prva plavalna poročila s hladnega severa. Posebno podjetna so danska dekleta, med katerimi jih je kar cela vrsta, ki se ozirajo po svetovnih rekordih. Nedavno so postavila nov svetovni rekord v štafeti 4x100 yardov. Posebno značilna pa je pri tem okoliščina, da so nastopila z — dvema rezervama. V štafeti namreč ni bilo niti slavne Ragnhilde, ki ima dvakrat toliko rekordov kakor let, in tudi ne Kirsten Busch Sørensenove, ki drži svetovni rekord v plavanju na 100 yardov z 59,5 sek. Kljub temu pa so znižala danska dekleta svetovno znamko za 2,4 sek. in postavila

novo 4 min. 5,7 sek. Zadovoljiva poročila prihajajo tudi iz Švedske, samo z razliko, da ne gre za dekleta, temveč za fante. Po dosedanjih izidih švedskih plavalcev lahko sodimo, da prevzemajo v prostem slogu vodstvo v Evropi. Per Olaf Olsson je v tako odlični formi, da plava 100 m izpod minute, kadar hoče. Na 200 m prosto se je pridružil Borgu, Lilji in Julinu še mladi Gustavsson, ki ga poznamo po znamki 2 min. 18 sek. Plavalci se dramijo tudi na Madžarskem. O Tatosu čitamo, da zelo pridno trenira in da se pripravlja na srečanje s Švedi. Do tega srečanja bo prišlo tekom polletja v Budimpešti, ko bo glavna točka dvoboja v štafeti 4x200 m prosto; takrat bomo videli, če se je Švedom zares posrečilo izpodrinuti Madžare z evropskega plavalnega prestola.

Sport v kratkem

SK Mars bo priredil v nedeljo, 2. maja, ob 10.30 na svojem igrišču za Kolinsko tovarno priateljsko tekmo s prvim moštvom Zabajaka. S tem v zvezi poziva SK Zabajak vse igralce 1. moštva, naj bodo v nedeljo na igrišču pol ure pred pričetkom tekme.

Jesenščani so imeli na velikonočno nedeljo v gosteh mariborske železničarje in so jih na nogometni tekmi premagali z lepo razliko 4:1.

Na velikonočni ponedeljek se je zbralo okrog 1000 Mariborčanov v Rapidovem stadionu, kjer so gledali prvenstveno tekmo med domačim Rapidom in med Celjani. Po dveh lepih uspehih, ki so jih dosegli Celjani proti Gradčanom, so tokrat podlegli z občutno razliko. Mariborčani so jih premagali s 7:3 in se tako povzpeli do vodstva na razpredelnici B razreda štajerskega prvenstva. Igra je bila mestoma zelo ostra in je bil sodnik Zinter prisiljen, da je dva igralca izključil.

Danska dekleta, sloveča po izredni zmogljivosti v plavalnem sportu, so spet postavila svetovni rekord! Tokrat so izbrali štiri nove nadarjenke in jim zaupali nalogo, da porušijo dosedanje svetovni rekord v štafeti 4x100 yardov. V štafeti so bile Nathanson, Kirsten in Birthe Petersen ter Harup. Poizkus se je obnesel: prejšnji svetovni rekord je znašal 4:08,1, tokrat pa so postavile znamko 4 min. 5,7 sek.

Norvežani so spet začeli s skakanjem v višino in daljino z mesta. Na nedavni atletski prireditvi v neki športni dvorani v Oslu so dosegli znamke, ki so vredne, da jih zabeležimo. Car Cooper je skočil v višino brez zaleta 1,50 m, v daljino pa se je pognal 3,15 m daleč. Cooper si je potemtakem priboril dvoje prvih mest in spada med najboljše skakalce z mesta na svetu.

Nemški finančni minister je razpisal stipendije dijakom, ki študirajo na visokošolskih institutih za telesno vzgojo. Poleg rednih dijakov-sportnikov, ki dosežejo po štiriletnih študijah visokošolsko izobrazbo, obiskujejo visokošolske institute tudi izredni slušatelji, ki postanejo strokovni učitelji telesne vzgoje. Študij strokovnih učiteljev traja dva semestra.

Jubilej pri Niels Bukhu. Telovadna šola slovitega Niles Bukha na Danskem bo proslavila letos 25 letnico svojega uspešnega delovanja. Za to priložnost pripravlja »oče danske telovadbe« Niels Bukh velik telovadni kongres, na katerega bo povabil tudi inozemske telovadne zveze.

Gundar Haegg je spet začel z javnim nastopanjem. Nedavno se je udeležil teka čez drn in

strel na 3000m. Progo je pretekel v 11 min. 30 sek. (če ni pomote v poročilu, ki nam je na razpolago), kar pomeni, da se je samo sprehajal po dobrem zraku. Vredno pa je zabeležiti neko drugo znamko, ki je padla v letošnji švedski atletiki: Kinna Berg je zalučal disk 49,74 m daleč, kar je za začetek sezone naravnost odlično.

Finski krepki može so tekmovali v Helsinkih za državno prvenstvo v dviganju uteži in so si takole podelili naslove (od bantam teže na vzgor): Strand 232,5 kg, Lehtinen 245 kg, Timonen 267,5 kg, Wellamo 337,5 kg, Vuorensola 302,5 kg in Franzen 285 kg.

Romanoni, prvaki italijanskih igralcev, tenisa, je sklenil pogodbo s špansko teniško zvezo, pri kateri bo prevzel mesto teniškega učitelja. S tem se je Romanoni poslovil od amaterjev.

Drobne zanimivosti

Važnost vitaminov za človeško telo je zdaj že povsod priznana. Zlasti v časih, kakršni so sedanj, ko je prodaja in poraba živil omejena, nekaterih pa sploh ni več, pravičnega razdelitve vitaminov — pravi poročilo iz Berlina — lahko dosti pomaga prebivalstvu vojskujočega se naroda. Tako so v Nemčiji lansko leto oblagoda-

rili 4 milijone ljudi, predvsem mater novorojenčkov z vitaminom C. Pravijo, da so ga razdelili med nje 450 milijonov obrokov tega vitamina na dan, in sicer v obliki tako imenovanega »sladkorja Cebione«.

Bakterije kažejo, kje je v zemlji petrolej. Že svoj čas je geolog prof. Mogilevski ugotovil, da na petrolejskih področjih žive neke posebne vrste bakterije, kakršnih nikjer drugod ni. Ta trditev je brez dvoma velikega pomena, ker je skušnja dokazala njeno pravilnost. Na kraju, kjer so ugotovili takšne bakterije, so zemljo navrtali in v njej res našli petrolej. Če torej hočemo biti na jasnem, ali je na tem ali onem kraju v zemlji petrolej, ni treba drugega, kakor le ugotoviti, če je tam kaj Mogilevskih bakterij.

O dolžini raznih kač so raziskovalci brazilskih pragozdov svoj čas povedali marsikaj, a zadnja ameriška odprava, ki se je pred nedavnim podala v te pragozdove, je ugotovila, da so prejšnji raziskovalci precej pretiravali. Pravili so namreč, da so v Braziliji videli na primer boe, ki da so bile 16 m dolge. Člani zadnje znanstvene odprave pa so povedali, da tako dolgih kač niso nikjer videli in da bile najdaljše boe, ki so se z njimi na svoji nevarni poti srečali, dolge »komaj« deset metrov.

TEL. **KINO MATICA** 22-41

Carla Del Poggio, Leonardo Cortese in Paolo Stoppa v modernih, odličnih, duhoviti komediji

»Ponočna srečanja«

PREDSTAVE ob delavnikih ob 17 in 19.15; v nedeljo ob 15, 17 in ob 19.15!

MATINEJA! Na splošno željo predvajamo ponovno nepozabljen film

»Dunajska kri«

PREDSTAVE: ob delavnikih ob 15 in v nedeljo ob 10.30.

TEL. **KINO UNION** 22-21

Zanimiv roman mlade sirote in slavnega pisatelja

»Mala gospodična«

V glavnih vlogah: Laura Nucci, Loredana, Nino Besozzi in drugi...

Predstave: delavnik ob 15.30, 17.30 in 19.30; ob nedeljah ob 10.30, 15.30, 17.30 in 19.30.

TEL. **KINO SLOGA** 27-56

Velemešnje-podeželje, ošabnost-priprostost! Ljubezen do domače grude v prelepem filmu

»Profesor Kovač«

V glavni vlogi: Antal Páger, Erzsébet Simor.

PREDSTAVE ob 14, 15.50, 17.40 in 19.30; v nedeljo se ob 10.30 dopoldne!

TEL. **KINO KODELJEVO** 41-44

Krasna filmska umetnina, izdelana po Manzonijevih »PROMESSI SPOSIA«, najlepšem in najbolj čitanem romanu

»Zaročenca«

V glavnih vlogah Gino Cervi, Dina Sassoli. Nad 30.000 sedežujočih!

Neugnani **GEORGE FORMBY** na lovu za pustolovčinami

»Pustolovec«

PREDSTAVE: delavnik ob 17.30; nedelja ob 14.30 in 17.30.

ČASA EGIPCIJSKEGA PODKRAJA

U. Mioni 21

Novi prišlec skomigne z rameni in namigne na brate. Ni si upal popolnoma izpovedati lastne sodbje o tujem Faraonu, ker ni poznal teh tujcev. Lahko so volhni in kdor bi se bolj slabo izražal na Faraonov račun, bi bil najstrožje kaznovan. Takemu se ni prodalo žito in bil je prisiljen zapustiti deželo, kar pa je bilo skoraj izključeno zaradi težav, da bi prepotoval obsežne puščave, ne da bi umrl od lakote.

»Na ta način bo ljudstvo brez zemlje, moralo umreti lakote, ako ne danes, pa čez kako leto,« vpraša Ruben.

Okostnjak skomigne z rameni.

»Zafnatpanea je preveč prebrisan, da bi kaj takega dopustil... On dobro ve, da se mora zemlja obdelovati. Dovolil jo bo obdelovati, zahteval pa bo visoko pristojbino za Faraona,« pravi in preide tako na drugo razlago.

Bratje so medtem naložili na svoje osle srebro in darove.

»Kam greste?« jih vpraša okostnjak.

»Prositi, da nam prodajo žita.«

»Prositi bom svetega bika Apisa, da vam ne bodo prodali niti zrna in vas poženo iz dežele, sestradanci!« kriči okostnjak.

Nihče mu ne odgovori.

»Grete vsi?« vpraša Benjamin brate.

»Da.«

»Ne bo nihče ostal pri živini?«

»Nihče.«

»Pa srebro?«

»Je varno. Tatovi so redki v mestu. Postave so stroge in gostiščar jamči z življenjem. Najmanjša tatvina v njegovem gostišču bi ga stala desnico in ako bi prišel tatu na sled, bi ta plačal z življenjem,« odgovori Ruben, ki je bil že v Egiptu in je poznal postave, ki so bile posebno stroge za prestopke proti lastnini.

Pove gostiščarju, da pušča prtljago v sobi, jo zaklene, vzame ključ s seboj, ker je bil več kot prepričan, da ima gostiščar zvezo in bo prehrskal prtljago, ter odide z brati.

Izahar in Naftali sta gnala osle naprej.

Ulice so bile zelo obljudene, posebno od moških: večina je nosila na obrazih vidne sledove lakote, ki je vladala v deželi; bili so slabo hranjeni; pa ne vsi, nekateri so bili še okrogli, polnih lic, ljudje, ki jim ni manjkalo ničesar.

Vsi so živahno razlagali avdiceno pri Zafnatpaneu. Domisljali so si, da je sočustvoval s sestradanci in oblubljal govoriti pri Faraonu, da jim da kruha zastoj. Ta je sicer poslušal obupno stanje, toda kruh je dajal samo v zameno za zemljo.

Tu in tam so se slišali glasovi ugovaranja.

»Tako ne gre! Kaj pa ko ne bomo imeli več zemlje, kaj bomo storili?«

»Ne smemo se dati.«

»Ako smo se mi v svojem obupu zmotili, da smo jo ponudili, bi je on v svoji modrosti ne smel sprejeti.«

Ko so videli iti našince, so godrnjali in ugovarjali.

»Tujci, ki gredo kupovat kruh! Kruha nam!«

»Naj poginejo od lakote!«

»Vrnejo naj se domov! Ah! Osle imajo še dobro krmiljenje. Njihov prihod je izzivalen! Nočemo se dati izzivati!«

Vendar si nihče ni upal položiti roke na deseterico.

Devet bratov si ni ničesar storilo zaradi groženj; ne pa tako Benjamin, ki je bil mlad in zelo občutljiv.

»Ali nam ne bodo kaj žalega storili?« vpraša brate.

»Nič se ne boj. Varnost je zelo velika v Egiptu.«

»Gorje, ako bi bil oče tuk!«

Prišli so do Jožefove hiše in vprašali po njem. Vrtar jih je pustil na cesti in jih tekel najviti.

»Deset bratov iz dežele Kanaan, katerim si naročil pripeljati s seboj najmlajšega, prosijo, da bi govorili s teboj.«

Jožef je olajšano zavzdihnil.

»Končno!« vzklilne in pove svoji ženi.

»Danes je blagoslovljen dan zame. Upam, da bom utrdil prestol Faraona, ki mi je dobro storil in ker je moja vroča želja uslišana.«

»Katera?« vpraša Aseten z zanimanjem.

Jožef ji ne odgovori, marveč reče velikemu dvorjaniku:

»Povedi te v hišo, zakolji pitano tele, pripravi pojedino, da bodo jedli z menoj. Pazi tudi, ako bodo kaj omenili srebro, ki smo ga jim položili v vreče; se spominjaš?«

»Vem.«

»Lahko rečeš, da nič ne veš. Nihče ne sme vedeti, da so ti moje gostje.«

»Pošlji takoj koga v ječo in daj, da bo

takoj prost kanaanejski mladenič, Simeon po imenu, katerega Putifar dobro pozna. Takoj ga pripelji desetim novoprišlecem.«

Veliki dvorjanik takoj odide, da izpolni naročilo. Jožef spregovori nekaj prijazen besed z ženo, nato se pa umakne v sosedno sobo. Bil je zelo vznemirjen. Veliko ganotje se ga je polastilo. V kratkem bo videl svojega Benjamina. Zdaj mu ne preostaja drugega kakor brate preizkusiti. Ako bodo preizkušnja prestali, jim bo odpuščeno in bodo videli svojega očeta.

Samo nekaj trenutkov je ostal sam v ganotju, kajti vstopil je Ramuzenti in padel k njegovim nogam.

»Ozride naj te varuje!« vzklilne mladi ropar.

Jožef napravi gib nestrpnosti, kar ne uide izdajalec.

»Kaj želiš?« ga vpraša.

»Prišli so.«

»Kdo?«

»Zločinci, ki sem jih izvoznili.«

»Ah?« vpraša Jožef, ki postane pozoren ob tem odkritju in utrdi njegov sum o ovaduhu.

»Deset jih je. Prosili so, da smejo vstopiti, ne vem s kakšnim izgovorom, pa se jim ne dovoli. Čakajo na cesti.«

»Deset?« vpraša Jožef, ki skuša ostati miren. Laž je bila preveč vidna in otipljiva.

»Deset. Daj jih takoj prijeti. Izprašaj jih, pokliči me za pričo, ako misliš in ako ne bodo hoteli priznati, daj jih mučiti.«

Jožef noče trenutno nastopiti proti Ramuzentiju. Nedostaja mu časa, potem se pa hoče prepričati, kako daleč je napredovala nepremišljenost.